

Pellervon Kirjasto N:o 8.

Richard Hedberg
Pellervo-Seura.

PapitLLERVON
ja
ARKISTO

Maanviljelijäin osuustoiminta.

Kirj.

Eräs osuustoiminnan ystävä.

Alkulauseen kirj. Kirkkoherra **Ells Bergroth.**

HELSINKI 1902.
PELLERVO-SEURA.

Pellervon Kirjasto N:o 8.

[Gebhard, Hedvig]

Papit

ja

Maanviljelijäin osuustoiminta.

Kirjoittanut

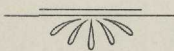
Eräs osuustoiminnan ystävä.

Pellervo-Seura.

Alkulauseen kirj. Kirkkoherra Elis Bergroth.

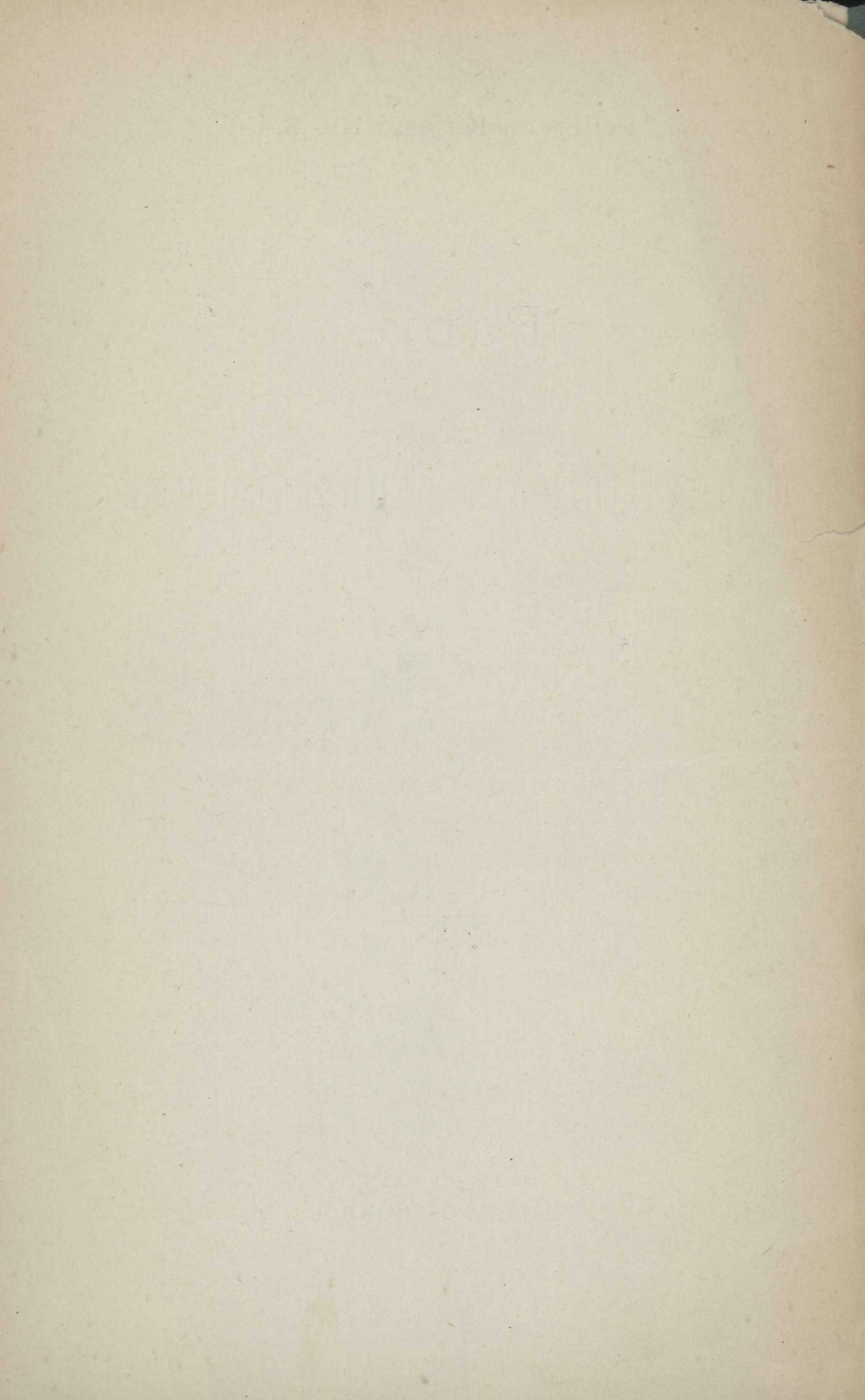
1736.

II. 1.

HELSINKI 1902.

PELLERVO-SEURA.

Pellervon Kirjasto N:o 8.

Papit

ja

Maanviljelijäin osuustoiminta.

Kirjoittanut

Eräs osuustoiminnan ystävä.

PELLERVON
ARKISTO

Alkulauseen kirj. Kirkkoherra Elis Bergroth.

· HELSINKI 1902.

PELLERVO-SEURA.

*J*o Suomen kirkon vanhimpana aikakautena näemme, että kirkko sai huostaansa maatiloja. Pianpa julaistiin lisäksi määräys, että kirkon sai rakentaa vain sinne, missä papille luovutettiin asuinpaikka. Näihin asuinkartanoihin liitti sitten keskiajan hurskaus joukon maatiloja, jotka annettiin n. k. »sielun ruokkoa», s. o. messuja varten, joita olisi luettava antajan tai hänen omaistensa sielun pelastamiseksi. Nämä maatilat olivat kirkolle suuresta merkityksestä, ne kun yhdistivät kirkon papiston väestön kanssa sen kautta, että molemmat etsivät toimeentuloaan maan pääelinkeinosta ja ne kun antoivat papille taloudellisesti riippumattomamman aseman, koska hän ei toimeentuloaan varten enää ollut pakotettu turvautumaan yksinomaan seurakuntalaisiinsa. Myöskin koko maalle oli tämä suuresta merkityksestä. Useat Suomen keskiaikaisen kirkon johtavista miehistä olivat kotoisin vieraista, kulttuurin alalla pitemmälle ehtineistä maista, ja useat oman kotimaan miehistä pappien keskuudessa olivat aikakautensa sivistyksen huipulla. Onko näin ollen ihme, että he myöskin maanviljelyksen alalla saivat aikaan

herätystä edistys-asteleiksi ottamalla käytäntöön uusia maanviljelystuotteita ja uusia maanviljelyskeinoja? Tässä suhteessa — kuten niin monessa muussakin — on keskiajan kirkon merkitykselle annettava suuri arvo.

Protestanttinen kirkko Suomessa sai edeltäjältään perinnöksi suuren osan niistä maatiloista, jotka olivat langenneet kirkon osalle. Papiston tuli yhä edelleenkin toimeentuloaan varten turvautua suureksi osaksi maanviljelykseen. Myöskin valtion virkamiehet palkattiin muinaisina aikoina ainakin osaksi virkatalojen kautta. Viime mainittuihin nähden on tämä palkkaustapa vuosien vierissä lakkautettu, mutta papisto on yhä edelleenkin velvotettu oman virkansa ohessa hoitamaan maanviljelystä kukin asuinkartanolla.

Voi näyttää siltä, että toinen tehtävä ehdottomasti vaikuttaa häiritsevästi toiseen. Ei käy kieltäminen, että asian laita on ollutkin joskus tällainen, mutta ettei niin täydy olla, sitä ei myöskään käy kieltäminen. Molemmat tehtävät voivat käydä käsi kädessä ja liittää papin siihen seurakuntaan, jossa hän palvelee ja jonka maallisiin suruihin ja iloihin hän tulee läheisesti osalliseksi samalla tavoin kuin hänen tulee jakaa myöskin sen henkiset ilot ja surut. Yhä edelleenkin on papiston toiminnalla tässäkin suhteessa ollut suuri merkitys maamme maanviljelyksen kehitykseen nähden. Jopa uusiakin uria ovat papit tällä alalla raivanneet. Niinpä alkoi esim. Isokyrön

provasti Brenner v. 1668 ensimmäisenä sen kytömaan viljelyksen, joka on laskenut perustan Etelä-Pohjanmaan hyvinvoinnille, ja vuosisataa myöhemmin koitti niiden laajaperäisten suoviljelysten kautta, jotka Jaakko Stenius, »Korpi-Jaakko», perusti Pielisjärvellä, uusi aika Pohjois-Karjalalle. Molemmat nämät miehet osottivat selvästi kaikkien töidensä kautta, että elävä harrastus maanviljelyksen kohentamiseksi ei suinkaan tarvitse häiritä harrastusta kansan henkiinseen parhaaseen nähden.

Myöhemmillä ajoilta voidaan muistuttaa sitä suurenmoisesta työstä Suomen viljelyksen hyväksi, jonka lukuisat Suomen papeista 1700-luvun lopulla ja 1800-luvun alkupuolella suorittivat, etenkin Suomen Talousseuran asiamiehinä.

Aikana, jolloin kilpailu kaikilla aloilla sekä kasvaneet vaatimukset elämään nähden pakottavat koviin ponnistuksiin, voi ja tulee papin myöskin maanviljelijänä seisoa eturiveissä sekä kaikkien voimainsa mukaan edistää maan pääelinkeinoa ja auttaa pienempää maanviljelijää — maamme ydin-väestöä — saavuttamaan mahdollisimman turvaton toimeentulon. Koska yhtyminen näiden kesken yhteistä parasta varten oleellisesti antaa tässä työssä apuaan, on allekirjoittanut puolestaan täydellisesti yhtä mieltä tämän kirjasen hänelle tuntemattoman tekijän kanssa siinä kohden, että pappien meidän maassa tulee tehdä minkä vain suinkin voivat herättääkseen henkiin ja tukeakseen sitä

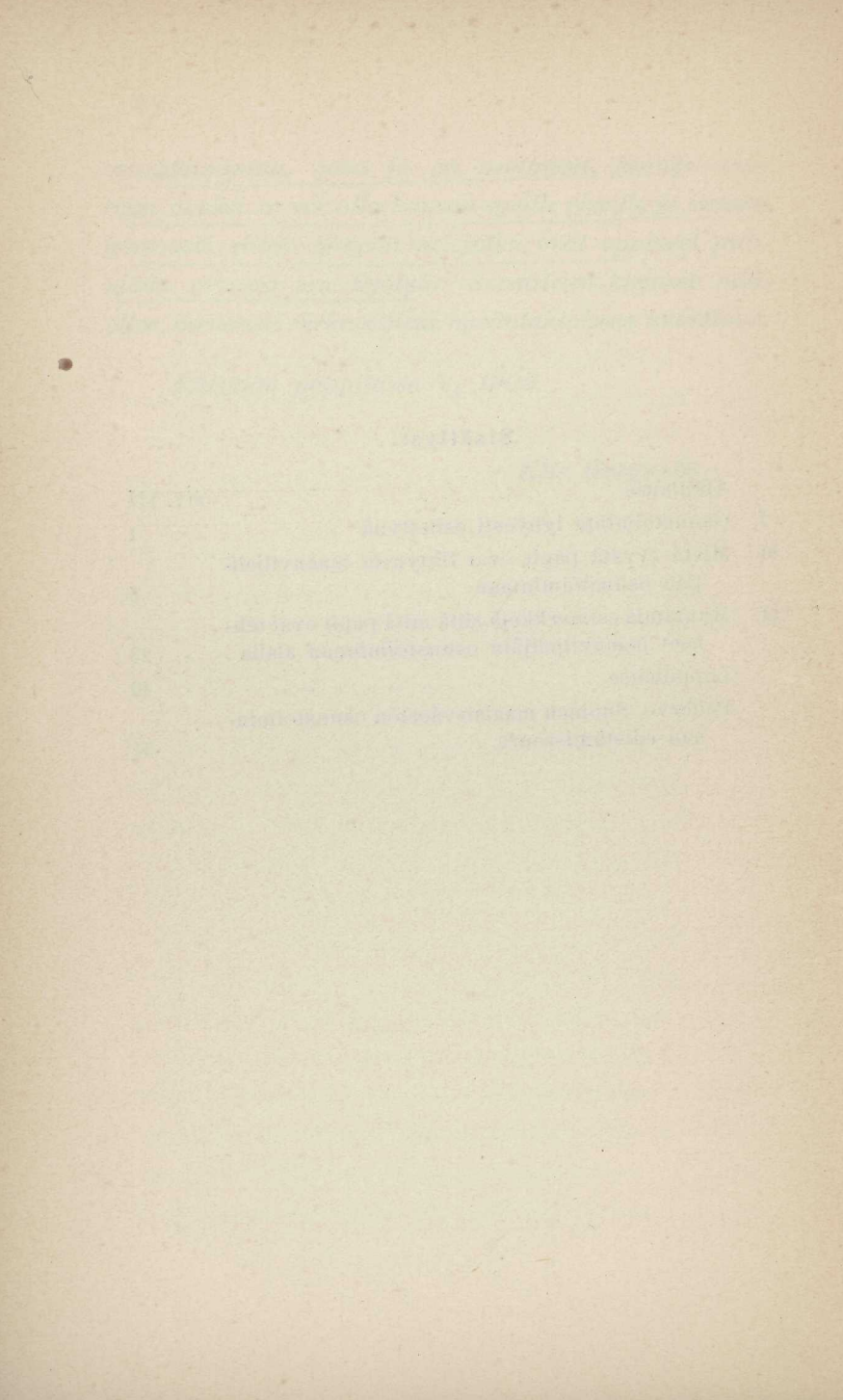
osuustoimintaa, joka jo on osottanut, kuinka suureksi avuksi se voi olla kansan syville riveille ja kuinka hartaasti siihen yhtyvät ne, jotka ovat oppineet pitämään arvossa sen hyötyä. Suosittelen kirjases näin ollen kernaasti virkaveljeni hyvántahtoiseen huomioon.

Räisälän pappilassa $\frac{5}{4}$ 1902.

Elis Bergroth.

Sisällys:

Alkulause	siv. III
I. Osuustoiminta lyhyesti esitettynä	» 1
II. Mistä syystä papit ovat liittyneet maanviljelijäin osuustoimintaan	» 5
III. Muutamia esimerkkejä siitä mitä papit ovat tehneet maanviljelijäin osuustoiminnan alalla	» 23
Loppulause	» 49
Pellervo, Suomen maalaisväestön osuustoiminnan edistämisseura	» 51

I.

Osuustoiminta lyhyesti esitettynä.

Tuskin mihinkään muuhun yhteiskunnalliseen liikkeeseen on papisto ryhtynyt sellaisella mieskohtaisella, käytännöllisellä tavalla, kuin maanviljelijäin osuustoimintaan. Tässä suhteessa ei voi erottaa mitään erityiseen kansaan eikä erityiseen kirkkoon kuuluvia pappeja. Sama on ollut yhtä hyvin luterilaisten kuin katoolisten pappien laita, sama kaikkien niiden sivistysmaiden papistojen, joissa maanviljelijäin osuustoiminta on korkeammalle asteelle kehittynyt.

Minkätähden on osuustoiminta näin voittanut kannatusta, puoltajia ja asianajajia kirkon miesten keskuudessa?

Sentähden, että osuustoiminta opettaa, että hyvät päämaalit saavutetaan helpommin yhteisellä toiminnalla ja toinen toistansa tukemalla kuin toistensa vastustamisella.

Sentähden, että osuustoiminta on ainoa liikemuoto, jonka avulla taloudellisesti heikoille ja vähäväkisille yhteiskunnan jäsenille on mahdollista pysyä pystyssä sortumatta nielevän välityskaupan, rajattoman kilpailun ja kovan rahavallan uhreiksi.

Sentähden, että osuustoiminta opettaa, että sen kautta syntyvä toiminta on hyödyllinen *kaikille*, eikä

ainoastaan yhdelle taikka toiselle, että yhteisen toiminnan tuottama voitto joutuu kaikille niille, jotka ovat tulokseen olleet vaikuttamassa.

Sentähden, että osuustoiminta ajaa totuuden ja oikeuden asiata liikemaailmassa, kehittää yksilön kellovullisuutta ja rehellisyyttä, edistää käteisellä rahalla maksamista, säästäväisyyttä ja järjestystä sekä vastustaa tavaran väärentämistä ja nylkemistä.

Sentähden, että osuustoiminta kasvattaa kutakin pitämään itsestään huolta ja auttamaan itse itseänsä sekä edistää yhteishenkeä, veljeyttä ja lähimäisenrakkautta.

Sentähden, että osuustoiminta näin tahtoo kohottaa yksityistä ei ainoastaan *taloudellisesti*, vaan myöskin *siveellisesti* ja *älyllisesti*.

Mikä on sitten osuustoiminnallisena liikemuotona, osuuskuntana?

Nämä osuuskunnat, joita on kaikissa tärkeimmissä sivistysmaissa tuhansia ja kymmeniä tuhansia, ovat yhdistyksiä, pääasiallisesti paikkakunnallisia, joiden jäsenet ensi sijassa kuuluvat kansan alempaan ja keskiluokkaan; niiden pääpainona ei ole, kuten osakeyhtiöillä, pääoma, vaan mieskohtainen osanotto työhön; tavallisesti kootaan pienillä maksuilla, usein pakkosäästöilläkin, vähäinen pääoma ja sitten perustetaan yhteinen liikeyritys yhdistyksen jäsenien talouden tahi elatuksen auttamiseksi; pääoma ja jäsenien luku ei ole määrätty, kuten osakeyhtiöissä; näiden yhdistyksien tehtävä voi olla yhtä muuttuvainen kuin jäsenlukukin; niissä ei hallitse pääoma suuruudellaan, vaan henkilöiden luonteen kelpoisuus ja hyvyys; yksityisen osalle tuleva osuus on aina rajotettu; kullakin jäsenellä on vaan yksi ääni; ainakaan pie-

nempien paikkakunnallisten osuuskuntien johtomiehillä ei ole palkkaa työstänsä; vipusimena kaikessa tässä on se yhteistunto ja keskinäinen vastuunalaisuus, joka kiinnittää jäsenet toisiinsa ja yhteiseen yritykseen. Tämän osuuskunnille niin oleellisen ja tärkeän keskinäisen vastuunalaisuuden määrittelee tunnettu kansantalouden tutkija, professori SCHMOLLER seuraavalla tavalla:

»Muussa liikemaailmassa, jossa kiihottavana voimana on siveellisistä siteistä vapaa yksityisen halpa voitonhimo, on tunnuslauseena: jokainen erikseenä, veli veljeä vastaan, niinkuin koirat repivät toisiansa; osuuskunnassa taas: yksi kaikkien ja kaikki yhden puolesta. Edellisellä alalla on täydellinen taistelu elämästä, täällä osuusmiesten keskellä se lakkaa ja sijaan tulee oikea, suora veljellisyys ja rehellisyys; siellä me näemme itsekkäisyyttä, täällä myötätuntoisuutta; siellä heikkojen sortamista, täällä heidän kohottamistaan ja kasvattamistaan. Nämä pyrinnot ilmenevät selvimmin jäsenien keskinäisessä vastuunalaisuudessa yrityksestä. Tämän edellytyksenä on, että tunnetaan toinen toisensa, annetaan arvoa ja tahdotaan auttaa toisiansa. Osuustoiminta on toteutettavissa vain samanvertaisten ja tuttavien pienessä piirissä; se soveltuu paremmin pienelle kaupungille, kylälle, vuoriseudulle kuin maailmankaupungin itsekkääseen humuun. Saksan keskikokoisten kaupunkien käsityöläiset ja pikkuporvarit, Luoteis-Englannin vuorimaan puritaanisesti vakavat kutojat ja tehtaan työmiehet, Ranskan teollisuustyöväestön parhaisto, nyttemmin myöskin Rheinin seutujen ja Länsi-Saksan talonpojat, nämä ovat liikkeen sydämenä, heillä on ollut se siveellinen voima, jota keskinäinen vastuun-

alaisuus tarvitsee. He ovat lisäksi olleet kyllin ymmärtäväisiä ja liikeoloihin perehtyneitä ymmärtääksensä, että heidän yrityksensä voi menestyä ainoastaan nykyisen raha- ja luotto-järjestelmän perustuksella, liike-periaatteiden mukaan hoidetun kirjanpidon, voitto- ja tappiolaskun ja varman käteisellä rahalla maksamisen avulla, jopa ovat he hyväksyneet sitä varten pakkosäästämisenkin ikeen».

Tämä lyhyt esitys osuustoiminnan pääominaisuuksista selittää täysin, miksi papisto on katsonut sen uhrautuvaa työtä ja harrasta myötätuntoisuutta ansaitsevaksi. Mutta minkätähden on heidän myötätuntoisuutensa ja auttava työnsä kaikkialla etupäässä kohdannut juuri *maanviljelijäin osuustoimintaa?*

II.

Mistä syystä papit ovat liittyneet maanviljelijäin osuustoimintaan.

Syynä siihen ei ole ainoastaan se, että maanviljelevä väestö yleensä on eristetympi ja sentähden enemmän ulkoapäin tulevan »*avun itseavuksi*» tarpeessa kuin kaupunki- ja tehtaan työväestö, ei myöskään yksin se seikka, että osuustoiminnalle omituinen aineellisten etujen ja siveellisten tarkotusten keskinäinen myötävaikutus ehkä selvimmin maanviljelevän väestön keskuudessa voi näyttää suurenmoista vaikutustansa.

Pikemmin on siihen syynä se asianlaita, että kaikkialla, missä maalaisväestö on toivoton ja maasantunut, siellä on juuri osuustoiminta enemmän kuin mikään muu näyttänyt voivansa antaa uusia voimia, uutta miehuutta ja uusia tulevaisuuden mahdollisuuksia sekä myöskin se, että papisto kaikkialla on ymmärtänyt *talonpoikaisen säädyn, nykyisen yhteiskunnan ytimen, tarvitsevan uusia voimia, uutta intoa ja uusia tulevaisuuden mahdollisuuksia, jotta kansa voisi pysyä pystyssä ja mennä eteenpäin.*

Tämän ajatuksen on moni pappi lausunut.

»Mihin nämä yhdistykset ennen kaikkia pyrkivät ja tehokkaalla menetystavalla pääsevätkin», lau-

Osuskunnat

pappis

sui Fuldan katolisen seminaarin professori SCHICK eräässä maatalviljeleväin osuuskuntien kokouksessa v. 1895, *»se on talonpoikaisten säädyn pystyessä pitämisen.* Talonpoikaissääty on se kallio, josta valtion ja kaikkien yhteiskunnan kansanluokkien menestys riippuu. Sen tukeminen, kohottaminen ja lujittaminen on osuuskuntien tehtävä».

Samalla ajatuksella lopettaa WUTTIG, kirkollisneuvos ja yli-intendentti Weimarissa, lentokirjasensa maanviljelijäin osuustoiminnasta, jonka hän Saksan Sisälähetyksen 25:nen kokouksen toimesta julkaisi *»Herätys- ja kehoitushuutona kaikille kansaamme rakastaville».* Hän sanoo: *»Se korkea päämaali, jonka osuuskunnat maaseudulla ovat asettaneet itselleen, on: oman, vapaan, hurskaan, siunatun saksalaisen talonpoikaissäädyn luominen».*

Samaan suuntaan puhuu kirkkoherra BOTH (Wichtessä) samanlaisessa maanviljelijäin osuuskuntien kokouksessa: *»Silmäys maatalviljelevän väestön hylättyyn asemaan, eripuraisuuteen, joka tekee sen voimattomaksi, on saanut meidät, papit, toimimaan. Meille on käynyt kuten Hagarille, joka erämaassa katsellessaan lastansa, tunsi, ettei hän voi nähdä lapsensa kuolevan. Sama tunne on meidät pakottanut liikkeelle. Me teemme sillä valtiolle toisenkin palveluksen, auttaessamme valtio-laivan pohjapainon, talonpoikaissäädyn pystyessä pitämistä, sillä ilman sitä myrskyt ajaisivat pian laivan hylyksi. Vahva talonpoikaissääty — siihen me pyrimme. Me emme tahdo, että tämä sääty työnnetään syrjään ja sen sijalla maata viljelee osakeyhtiöitä, joiden palvelukseen talonpoika maa-orjana on pakotettu myymään käsivartensa ja voimansa».*

Eräs toinen pappismies, Thüringenin maanviljelijäin osuuskuntaliiton johtaja, kirkkoherra SELL, kirjoittaa: »Yksi vika on meidän Thüringeläis-liitollamme, se nimittäin, että osuuskuntien johtajina ja johtokuntina, samoin kuin koko liiton hallituksena on pääasiallisesti pappeja. Mutta samalla tavalla kai muisakin maissa pappien, koulunopettajien ja muiden virkamiesten täytyy maaseudulla toimittaa raivaustyö osuustoiminnan hyväksi. Älkää paheksuko, että me, jotka elämme kansan *keskuudessa* ja sen *kanssa*, myös tahdomme työskennellä sen *hyväksi*. Ja koska osuuskuntamme eivät yksinomaan ole raha-yrityksiä, vaan ovat lippuunsa merkinneet maataviljelevän väestön menestyksen kokonaisuudessaan, voimme huoletti sanoa: Elinvoimainen osuustoiminta ratkaisee tositeossa suuren osan maaseudun yhteiskunnallisia kysymyksiä».

»Hessenin maalaisväestö», sanoo kirkkoherra MEYENSCHEN, eräs Saksan maanviljelijäin osuustoimintaliikkeen lämpimimpiä ja innokkaimpia asianajajia, »tarvitsi jotakin, joka kaikkiin maalaisväestöä koskeviin oloihin valoi uutta elämää, joka vahvisti maaseudun yhteiskunnallisen elämän siveellisiä perustuksia, luottamusta ja sen ehtoja, rehellisyyttä kaupanteossa ja muussa yhteiselämässä, joka toi valoa ja valistusta ja vihdoin olosuhteiden mukaan voi lieventää aineellista puutetta. Tätä ei voinut mikään hallitus, ei mikään keskusvirasto tehdä. Vaikka hyvää tahtoa ei puuttunut, ja sitä kyllä löytyi, niin puuttui sellaiseen tehtävään tarvittavat varat. Hessenin pikku- ja keskisuuret maanviljelijät tarvitsivat ennemmin henkistä ja siveellistä kohotusta kuin aineellista apua. — — — Täytyy tuntea nämä olot

(joita kirjoittaja lähemmin kuvailee), täytyy itse olla virkamiehenä maalla tahi suurempana maanviljelijänä, voidaksensa tuntea sen palavan tunteen, jonka kaiken tuon näkeminen herättää, ymmärtääksensä kuinka kahdessa vuosikymmenessä, kaikista esteistä huolimatta, osuuskassat täydelleen vallottivat maan, käsittääkseen kuinka juuri se sääty, jonka haltuun kansan henkinen ja siveellinen hoito on uskottu, kaikella voimallaan ryhtyi tähän asiaan. Papit uskoivat ja uskovat vielä nytkin vuosien kokemuksiin nojaten, että he näissä yhdistyksissä ovat löytäneet sen lääkkeen, joka jälleen on tekevä hesseniläisen maalaisväestön terveeksi».

Muissa maissa tulee sama ajatus näkyviin.

Saarnassa, jonka piispa FONTAINE piti Angersissa Ranskan maanviljelijäin ammattiyhdistyksen kongressissa v. 1895, lausui hän:

»Tämän vuosisadan kuluessa on tapahtunut ääretön siirtyminen maan elävissä voimissa. — — Nuo keskittyneet suurkaupungit, jotka ovat syntyneet, vahingoittavat maaseutuamme, joka jää yhä enemmän hyljättyksi. — — Osuuskuntien tehtävä on taistella tätä kurjuutta vastaan, suojella pieniä ja vähäarvoisia, koettaa tehdä heidän elämänsä mahdollisimman helpoksi. — — Ennen kaikkea on niiden säilytettävä usko meidän maataviljelevään väestöömme».

Irlannissa jälleen pastori FINLAY, Irlannin 10-vuotinen »Pellervo»-seuran varapuheenjohtaja, lausuu: »Minulle on sanottu, että minun pappina pitäisi ajatella muita asioita, muita tehtäviä kuin taloudellisia. Minä tunnustan, että jos meillä olisi tekemistä vaan taloudellisten lakien soveltuttamisen kanssa, joiden ainoana päämääränä on rikkauksien luominen ja ja-

kaminen, ei minun sopisi tähän työhön ottaa osaa. Mutta tässä on kysymyksessä paljoo korkeampi tehtävä kuin pelkän hyvinvoinnin luominen, paljoo ja lommamat harrastukset, jotka koskevat jokaista, kenen sydämellä vain on irlantilaisten tulevaisuus Irlannissa. Ja kun tällaiset harrastukset ovat kysymyksessä, niin ei löydy ketään, joka, ymmärtäen ihmisyyden ja isänmaanrakkauden vaatimukset, ei tuntisi itseään oikeutetuksi käytännössä auttamaan niiden edistymistä».

»Minun vakuutukseni on, että osuustoiminnan periaatteet ja keinot, oikein käsitettyinä ja oikein sovellutettuina, paremmin kuin mikään jouduttavat nykyaikaisen yhteiskunnallisen kysymyksen ratkaisua. Sentähden tunnen minä itseni ylpeäksi, voidessani todistaa, että kaikkialla, missä niitä on tällä tavoin toteutettu, ei rikkaiden rikastuttamiseksi, vaan köyhien työn auttamiseksi ja hedelmöittämiseksi, siellä on aina *papisto* ollut liikkeen suosijana ja tukijana».

Italian maanviljelijäin osuustoiminnan tienraivaaja, tohtori WOLLEMBORG, jonka esimerkkiä seuraten sadat papit ovat omistaneet tälle liikkeelle työnsä, selittää: »Meillä on ylevä ihanne edessämme. Tämä ihanne on lukumäärältänsä runsaimman, onnettomimman, hyödyllisimmän ja enimmäen laiminlyödyn kansanluokan, maaseutumme työtätekevän ja kärsivällisen väestön kohottaminen».

Tämä on kyllä totta, on sanottu papeille, mutta sittenkään ei se ole pappien tehtävä, sillä ennen kaikkia ovat he sanan julistajia ja työmiehiä Herran viinamäessä.

Irlantilainen pappi on vastannut tähän huomautukseen viittaamalla ihmisyyden ja isänmaanrak-

kauden vaatimuksiin. Kaikissa maissa huomauttavat papit *osuustoiminnan siveellisestä merkityksestä*.

Jos osuustoiminta nimittäin ainoastaan tarkoittaisi kansan aineellista hyvinvointia, olisi otaksuttavaa, ettei papisto samalla innolla sitä auttaisi. Osuustoiminnan suuri *siveellinen vaikutus* ihmisiin käy kuitenkin käsikädessä aineellisten rientojen kanssa, vieläpä pitävät monet papit tätä sen ensimmäisenä ja suurimpana tuloksena. Näin on laita etenkin Saksassa, jossa maanviljelijäin osuustoiminnan luoja, RAIFFEISEN, oli syvästi uskonnollinen luonne — todellinen toimiva kristitty, kuten eräs elämäkerrankirjoittaja on sanonut — ja perusti luomansa osuuskunnat selvästi kristillissiveelliselle pohjalle ¹⁾. N. k. Raiffeisen-yhdistysten mallisääntöjen 4 §:ssä sanotaan: »Osuuskunnan koko järjestäminen ja toiminta älköön tarkoita-ko niin paljoa voiton saamista, kuin taloudellisesti heikkojen kohottamista, ja aineellisen harrastuksen ohessa olkoon sen pääasiallisena silmämääränä jäsen-ten henkisen ja siveellisen kantansa ylentäminen».

Jäseniensä siveellistä kohotusta tarkoittaa n. s. Raiffeisen-yhdistysten koko järjestys, ja näitä onkin sen nojalla kutsuttu »maataviljelevän väestön kasvatustalaitoksiksi». Ainoastaan siveellisesti hyvämaineisia miehiä otetaan niihin jäseniksi; osuuskassoista annetaan ainoastaan luottokelpoisille miehille lainoja. Lainojen käyttämistä tuottaviin tarkoituksiin valvotaan, ja tämä antaa osuuskassojen hallituksille jonkunlaisen

¹⁾ Kuvaavaa Raiffeisenistä on seuraava erään hesseni-läisen talonpojan lausunto, jolle pitäjän kirkkoherra antoi muutamia Raiffeisenin kirjoituksia luettavaksi: »kansa luulee, että Raiffeisen oli pappi».

siveellisen auktoriteetin. Pelaajat, tuhlarit ja juopot ovat periaatteellisesti poissulettu, vaikka heidän taloudellinen tilansa olisikin hyvä. Osuuskuntien hallintohenkilöiden vastuunalaiset ja vaivaloiset toimet ovat kunniaavirkoja sekä palkattomia, lukuunottamatta kirjanpitäjää. Heidän ainoana palkkanaan on tieto työnsä hyödyllisyydestä. Eräässä puheessaan viittaa Raiffeisen siihen palkkaan, minkä armeliaisuustyö tuottaa: »Herra on sanonut, miten meidän on saavutettava taivaan valtakunta, ikuinen autuus, nimittäin sovelluttamalla kristillinen oppi rakkauden harjoitukseen lähimäistemme hyväksi. Herramme sanoo: »Kaikki, minkä tahdotte ihmisten teille tekevän, se tehkää heille». Suuri ryhmä maanviljelijäin osuuskassoja, n. s. Raiffeisen- (Neuwied-) liitto, johon kuuluu tuhansia paikallisosuuskuntia, on uskollisesti pyssynyt näissä »Vater Raiffeisenin» perusohjeissa. Eräs ulkonainen esimerkki: Useimmat osuuskassojen hoitajat — jotka ovat pappeja, opettajia, metsäherroja, veronkantajia j. n. e. — ovat tilikirjojensa kanteen panneet jonkun otsakkeen, sellaisia kuin »Jumalan avulla», »Rakastakaa toisianne», »Auta itseäsi, niin Jumalakin sinua auttaa», »Rakasta lähimäistäsi niinkuin itseäsi».

Eivätkä ainoastaan n. s. Raiffeisen-osuuskassat ole ottaneet huomionsa siveellisyyttä. Toinen osuustoimintaliikkeen ajaja Saksassa, SCHULZE-DELITZSCH — jonka osuuskunnat ovat saaneet jalansijaa etenkin kaupungeissa — sanoo eräässä teoksessaan: »Näiden osuuskuntien siveellinen vaikutus on vielä suurempi kuin niiden aineellinen tulos. — — — En luule liioittelevani väittäessäni, että vaikea on löytää vaikeuttavampaa keinoa, kuin nämä meidän osuuskun-

tamme, työtätekevään kansanluokkain siveellisen tilan nostamiseksi.

Suuri määrä saksalaisia pappeja on selvästi lausunut mielipiteensä tässä kysymyksessä. Niinpä protestanttinen kirkkoherra BOTH lausui v. 1898 maanviljelijäin osuuskuntien vuosikokouksessa Kasselissa:

»Niin, hyvät herrat, jo osuuskunnan perustamisenkin on siveellinen teko. Osuuskunnan tarkotushan on olla järjestettynä yhdyssiteenä seurakunnan parhaiden, eteenpäin pyrkivien ainesten välillä, ja koska yksilö osuuskunnassa joutuu ehdottomaan vastuunalaisuuteen ja antaa siten sen voiman, joka hänen omaisuudellansa on, muiden hyväksi, seurataan tässä siveellisiä periaatteita. Mutta ei aina siveellinen ajatus kehota ihmisiä osuustoimintaan. Yksi tahtoo kokeilla kokeen, toinen haluaa apua, kolmas tahtoo tehdä isänmaalle palveluksen ja vaan harvat tulevat osuuskuntiiimme kristillisestä lähimmäisen rakkaudesta, yhteisesti taistellakseen puutetta vastaan. Mutta tämä viimeinen kohta on tärkein. Jos me voimme siihen totuttaa talonpoikamme, niin myöskin muuten niin tavallinen keskinäinen viha, jota vastaan kirkko turhaan taistelee, tulee maailmasta hävitetyksi. Jos kansa vähitellen oppii ajattelemaan ja toimimaan osuusmiesten tavoin, niin vähitellen alkaa myös veljellinen rakkauden tunne elpyä. Maanviljelijäin osuuskunnat ovat virran uoma, johon kristillinen veljesrakkaus vuodattaa voimansa, työ, jossa yksityinen voi oppia kristillistä rakkautta. Niinpä voi tapahtua, että talonpoika ei enää katsele naapurinsa taloa katteudella ja vahingonilolla, vaan iloisella mielellä toivottaa hän hänelle onnettomuuksien vähenemistä ja sen sijaan siunausta. Osuustoiminta voi ylimalkaan

opettaa ihmisiä sovittamaan kristillistä katsantotapaa maallisiin asioihin. — — — Me emme katso työtä välttämättömäksi pahaksi, joka on hengen pitimeksi tarpeellinen, vaan Jumalan käskyjen noudattamiseksi, veljesrakkauden merkiksi ja jumalanpalvelukseksi. Tällainen elämän katsomus on korkea näkökanta ja se antaa työlle iloa, mutta työiloa on vaikea säilyttää, jollei näe työstänsä tuloksia. Mutta me voimme tehdä yksityisen elämän keveämmäksi, herättää hänessä työiloa, jos me hänessä sytytämme toivon säteen, jos me saamme hänet uskomaan, että hän voi ahkeroisella ja työllä mennä eteenpäin. Henkinen välinpitämättömyys on rahvaassa hyvin yleinen, johon suurena syynä on sen sorretti tila ja toivoton tulevaisuus. Tunnettua on, että jos voi tarjota apua hätää vastaan, niin aukaisevat hätää kärsivät sydämensä, ja silloin saa kuulla asioita, joita ei olisi uskonut. Työtä tehdään vaan koneellisesti, ja elämä kuluu tylsyydessä. Pahinta kaikesta on, jos hukkaan mennyt työ hävittää työinnon. Toinen alkaa juoda, toinen muuttuu häjyksi vaimoansa ja lapsiansa kohtaan, moni yrittää pelastua epärehellisyydellä kaupassa ja elämässä. Uskonnollisuus yksin ei voi tätä vastustaa, mutta osuustoiminnan kautta me voimme antaa apua».

Kirkkoherra SELL sanoo osuuskuntien siveellisestä vaikutuksesta m. m. seuraavaa:

»Säästäväisyys ja järjestyksen halu, työntö ja siveellisten voimien ponnistaminen, järjestetty perhe-elämä ja uskonnollisen mielenlaadun edistäminen, nämä ovat ne jalot hedelmät, jotka ovat tuhansissa taupauksissa seuranneet osuuskuntien puuhia. Juoppous, tylsän viimeinen lohdutus, surullinen riidanhalu, kä-

räjäöimiset, jotka aina seuraavat kysymystä kunkin omasta, kaikki ehkäistään, vihollisuus lauhtuu ja ihmiset tuntevat tämän. Kuinka tärkeätä tämä onkaan meidän rikkinäiselle, kaikista siveellisistä perustuksista irtaantuneelle ajallemme!»

Osuuskassojen siveellistä vaikutusta on vaikea paremmin kuvata kuin eräs Rhein-maakuntien papismies, lausuessaan: »Meidän osuuskassamme on enemmän edistänyt siveellisyyttä seurakunnassamme kuin kaikki minun saarnani yhteensä».

Mutta ei ainoastaan Saksassa, jossa maanviljelijän osuustoiminnan luoja Raiffeisen painoi leimansa meidänkin aikamme liikkeeseen, vaan myöskin muualla on papisto arvostellut osuustoiminnan siveellisen merkityksen sangen suureksi.

Italialaiset papit ovat lausuneet mielipiteitänsä asiasta. Kirkkoherra Paduan lähellä olevassa LOREGIAN seurakunnassa, johon ensimmäinen italialainen osuuskassa perustettiin, on tämän siveellisestä vaikutuksesta sanonut: »Kansa menee nyttemmin harvoin kapakkaan ja työtä tehdään enemmän ja parempaa. Koska osuuskassaan osallisiksi otetaan vain hyvämaineisia henkilöitä, olen nähnyt monen juomarin lupaavan olemaan jalallaan astumatta kapakkaan ja pitävän sanansa. 50 vuoden vanhat miehet ovat oppineet kirjoittamaan, voidakseen itse kirjoittaa velkakirjansa kassaan. Henkilöt, jotka ennen ovat saaneet köyhänapua, ovat antaneet pyyhkiä nimensä köyhänkirjoista ja elättävät nyt itsensä omalla työllään sen pienen pääoman avulla, jonka osuuskassa on heille uskonut. Moni työmies, jolla ennen tuskin on ollut millä elää, on ostanut itsellensä lehmän ja voi nyt maitoa ja juustoa myymällä maksaa velkojansa. —

— — Parannukset, joita me olemme toivoneet osuuskassojen tuottavan, ovat toteutuneet. Kylvettyjen niittyjen pinta-ala on tullut kolminkertaiseksi, karjan ja lampaiden lisäys on melkoinen. Talonpoika, joka ennen oli unohdettu, erikseen oleva ja häikäilemättömimmän kiskomisen uhri, joka ainoastaan voi valita joko kurjuuden tai rikollisuuden, on nyt kohonnut tuntemaan ihmisarvonsa. Hän on ylpeä ja onnellinen ollessaan osuuskassan jäsenenä ja voidessaan ottaa osaa sen hallintoon. Hän tottuu itse-luottamukseen, riippumattomuuden tunteeseen, rakastamaan työtä, rehellisyyttä ja täsmällisyyttä, nylkyjärjestelmä ei enää paina meidän jäseniämme ja nylkyriekin on tunnustaminen tämän laitoksen arvo ja heidän täytyy heittää maaseutu».

Toiset italialaiset papit lausuvat samalla tavalla. Osuustoimintakongressissa Milanossa v. 1899 sanoi TROBASELEGHEN kirkkoherra seurakuntansa osuuskassan kassanhoitajana nähneensä useita henkilöitä, joita heidän käytöksensä oli estänyt pääsemästä osuuskassaan osallisiksi, parantavan itsensä ja tulevan arvollisiksi siihen vastaanotettaviksi. »He välttävät paheita, laiskuutta ja epäjärjestystä raha-asioissaan, koska heidät muuten sulettaisiin pois osuuskassasta». FALLERIN kirkkoherra, erään osuuskassan puheenjohtaja, lausui: »Samalla kun säästöt kassassa karttuivat, jäävät kapakat yhä tyhjemmiksi».

Kuten tunnettu, on nykyaikainen osuustoiminta jotenkin samaan aikaan, 1800-luvun ensimmäisellä puoliskolla, syntynyt sekä Saksassa että Englannissa. Jälkimmäisessä maassa oli kourallinen köyhiä kutojia, n. s. Rochdale-raivaajat, jotka osaksi keksivät, osaksi kehittivät ja mitä onnellisimmalla tavalla käytännössä

toteuttivat osuustoiminnan periaatteita muodostamassaan pienessä kauppaosuuskunnassa, joka sittemmin on kehittynyt suuremμοiseksi laitokseksi. Rochdale-raivaajien historiankirjoittaja, HOLYOAKE, sanoo tämän osuustoimintayrityksen siveellisestä vaikutuksesta seuraavasti:

»Jäsenien tilan parantuminen näkyy heidän puuissaan, käytöksessään ja sanoissaan. Vaikea on kuvailla, kuinka suuressa määrässä liittyminen osuustoimintaan muuttaa heidät. Monet asian ystävät luulevat meidän panevan liian suurta painoa työmiehen rahojen omistajaksi tulemiseen. Kuudentoista vuoden kokemus on minulle opettanut toista. Perheenisillä, jotka sitä ennen olivat velkaisia, köyhillä vaimoilla, joilla 40:neen ikävuoteen ei koskaan ollut 6 penceä taskussa, on nyt kylläksi säästöjä, joilla he voivat rakentaa itsellensä pienet kodit ja tehdä joka viikko ostoksensa omassa puodissaan käteisellä rahalla».

Jos ryhdymme Englannista hakemaan pappien lausuntoja osuustoiminnan siveellisestä merkityksestä, voimme tuskin löytää mitään parempaa ja uudempaa kuin ne sanat, jotka 33:nessa Osuustoimintakongressissa v. 1901 DURHAMIN 76-vuotias arkkipiispa lausui. Kun tämä kaikkialla Englannissa suuressa arvossa pidetty ja ihailtu hengenmies avasi kongressin yhteyteen järjestetyn suuren osuustoiminnallisen näytelyn, huomautti hän nimenomaan, että ensimmäisenä kysymyksenä, joka itsekullakin on tehtävänä ja vastattavana, ei suinkaan ole minkä mieskohtaisen voiton hän on hankkinut itselleen osuustoiminnan kautta, vaan miten hänen ponnistuksensa voidaan saada vaikuttaviksi muihin nähden. Ja eräässä puheessa kong-

ressin ohessa pidetyssä juhlatilaisuudessa julkilausui hän seuraavat ajatukset: »Tämä liike edustaa mielestäni ei ainoastaan oston ja myynnin viisasta järjestysmuotoa tai jonkun erityisen ihmisluokan yhtymistä, vaan myöskin todellisen suhteen todellistuttamista ihmisten kesken. Tämä vakaumus sai minut yli 30 vuotta sitten tutustautumaan perusteellisesti kaikkeen, mitä tuotiin esille osuustoiminnan puolesta ja sitä vastaan, ja sama vakaumus on siitä pitäen ylläpitänyt minun uskoani liikkeeseen. Osuustoimintaliikkeessä näen minä erään suuren periaatteen, vakaavan ja onnistuneen, vaikkakaan ei tosin täydellisen sovelluttamisen, sen periaatteen nimittäin, että me kaikki olemme määrätty elämään yhdessä yhteiskunnassa ja olemaan saman ruumiin jäseniä. Tämä on minun käsitykseni osuustoimintaliikkeestä. — — —

Osuustoiminnan tarkoituksena ei ole ainoastaan hankkia tuotteita niin huokeasta kuin mahdollista, vaan myöskin olla apuna ihmisten kehittämiseksi ja kasvattamiseksi. Jos aineelliset tulokset kiinnittävät koko huomion puoleensa, ei liike ole oleva onneksi. Aineellinen hyvinvointi ei ole kaikki kaikessa, ja historia on osottanut, ettei kansallisuus ole voimakas rikkautensa vaan kansalaisten lujaluontoisuuden ja jalouden kautta. Työ on tärkeimpiä tekijöitä luonteen muodostuksessa, ja tältä kannalta katsoen tahdon minä terottaa osuustoiminnan ystävien mieleen heidän tärkeimmän velvollisuutensa työn vastuunalaisina suorittajina, nimittäin ratkaista mitä on tehtävä ja miten se tulee tehdyksi. Kysymyksenä, jonka tulee olla määräävänä, ei suinkaan ole mitä työ voi tuottaa rahallisesti, vaan mikä sen päämaalina on ja mikä merkitys sillä on elämälle. Juuri tähän kysy-

mykseen on osuustoiminnan ystävien vastattava. Heidän tulee käyttää kaiken tarmonsansa, kaiken vaikutusvoimansa ja kaikki apuneuvonsa kehittääkseen jaloa elämää. Jonkin aikaa voi olla mahdollista, että suurimpien periaatteiden mahti tungetaan taustalle, mutta ne tulevat takaisin ja *voittavat*. Minä tiedän erään kuuluisan valtiomiehen sanoneen, että sen ajan tuntomerkinä, joka tulee, on oleva *osuustoiminta*. Minä tahdon jättää ennustukseni toteuttamisen osuustoiminnan ystävien huostaan. Osuustoiminnan voitto on varma. Se ei ainoastaan tarkoita tehdä huokeamiksi elintarpeet ja sen, mikä voi tehdä meidän elämämme kepeämmäksi, vaan sen ohessa myöskin tehdä meidän kansalaistemme enemmistön luonteen ylevämmäksi. Sen päämaalina on moraalit eikä materialismi. Se ei ole minään jonkun erityisen luokan edustajain yhtymisenä, vaan pyrintönä yhdistää neron, pääoman ja työn harrastukset yleisen ihmisellisen hyvän edistämiseksi. Minä katson eteenpäin kohti sitä aikaa, jolloin kaikki kansallisuudet tulevat osuustoiminnan ystäviksi. Minä olen varma siitä, että osuustoiminta lopulta on voittava».

Durhamin arkkipiispa, joka lausui nämä jalot ja kaikkia osuustoiminnan ystäviä innostavat sanat, ei ole itse ottanut käytännöllisesti osaa osuustoimintaan. Mutta on olemassa lausunto eräältä toiselta brittiläiseltä papilta, joka on tehnyt sen, nimittäin aikaisemmin mainitulta pastori FINLAY'ltä Irlannissa.

»Minä tunnen olevani oikeutettu», sanoo hän Irlannin maanviljelijäin osuuskuntien vuosikokouksessa v. 1897 pitämässään puheessa, »vakuuttamaan, että meidän maanviljelyselinkeinomme ja siitä riippuvan väestön päätoiveena on osuustoiminnan sovel-

luttaminen meidän kansamme keskuudessa. Ja edelleen — minä katson olevani oikeutettu asettumaan meidän käytännöllisten osuustoimintamiestemme riviin, syystä siitä, että osuustoiminta tunkeutuu köyhien kurjuuden juuriin saakka ja on kaikista keinoista se, joka suoranaissimmin ja välittömimmin pyrkii kohottamaan heidät ylemmälle asteelle. Osuustoiminnan periaatteet ovat kansanvaltaisia sanan parhaassa merkityksessä, kansanvaltaisempia kuin minäkään muun järjestelmän periaatteet. Se asettaa köyhän ja rikkaan, alhaisen ja ylhäisen samaan tasa-arvoiseen asemaan tavalla, jota ei mikään muu yhteiskunnallisen yhtymisen muoto voi. Jos varakas, kasvatuksen saanut ja yhteiskunnallisessa asemassa oleva henkilö tahtoo ruveta osuustoimintamieheksi, on olemassa yksi tärkeä ehto, jonka alaiseksi hänen täytyy alistua. Hänen täytyy astua alas siltä ylenneetyltä paikalta, jolle hänen rikkautensa ja yhteiskunta-asemansa ovat hänen asettaneet. Hänen täytyy taipua yhtymään osuuskuntaan täysin samoilla oikeuksilla ja samojen periaatteiden mukaan kuin hänen vähäisin naapurinsa. Hän ei voi vaatia itselleen mitään ylempää auktoriteettia. Liike ja asiat ovat yhtä paljon köyhimmän kuin rikkaimmankin jäsenen omaisuutena. Tässä ainakin on »yksi mies, yksi ääni» todellistettu sanan perinjuurisimmassa merkityksessä. Minä en voi olla muuta mielipidettä kuin että tämä ylhäisten ja alhaisten yhtyminen ystävällisen ja käytännöllisen tasa-arvoisuuden edellytyksillä on molempuoliseksi siunaukseksi. Ja minä katson sen vaikutuksen vähempivaraisiin olevan erityisesti kasvatavan ja erityisesti hyväatekevän. Osuustoiminnallisessa yhdistyksessä ei ole olemassa mitään sellaisia

erotuksia kuin herra ja palvelija, suojelija ja suojeltu, kapitalisti ja työmies. Ja tämä miehen mieskohtaisien ominaisuuksien — hänen kunniallisuutensa, hänen ahkeruutensa, hänen kelvollisuutensa — avoin ja täysi tunnustaminen vaikutusvoiman tai arvon ainoaksi perustaksi ei voi muuta kuin ylentää ja jalostaa sitä miestä, jonka ainoana vikana on hänen köyhyytensä».

Osuustoimintaliike Pohjoismaissa on aivan nuori; jos ryhdymme sen työmiesten joukosta etsimään pappeja, tapaamme heitä kuitenkin verrattain suuren joukon. Niinpä Tanskassa, jonka maanviljelijäin osuustoiminta on kehittyneimpiä, tunnetuimpia Europassa, oli eräs sen ensimmäisistä tienraavaajista pappi, hiippakunnan rovasti SONNE Thistedissä, Tanskan kukoistavan kauppaosuuskuntaliikkeen luoja.

Sonnen työn päätarkoituksena ei ollut hankkia työmiehille aineellisia etuja huokeiden elintarveos-
tojen kautta, vaikka tosin myöskin tämä kuului hänen tarkoituksiinsa, vaan oli hänen päämaalinaan se henkinen vaihto, joka voitiin hankkia jäsenille yhtymisen kautta, ja voidakseen tunnustaa yhdistykset rakennetuiksi todelliselle osuustoimintapohjalle, vaati hän niiltä, että niiden tulisi käyttää osa voitostaan sivistystarkoituksiin. Hänen näkökantansa käy esille seuraavasta v. 1868 kirjoitetusta lausunnosta:

»Näiden yhdistysten hyötyä tarkastaessa pistää ehdottomasti ensiksi silmään aineellinen etu, joka onkin ensimmäinen, mikä saavutetaan, samalla myöskin ehkäpä houkuttelevin osotekilpi, mikä voidaan ripustaa ulkosalle jäsenien saamiseksi; jos joku haluaa astua esille työluokan eteen ja huutaa: tulkaa tänne, niin tahdon minä auttaa teitä tulemaan paremmiksi

ihmisiksi, ei varmaankaan monikaan tule; mutta jos huutaa: täällä voitte ansaita rahaa, niin herää huomio heti. Mutta asian taloudellinen puoli on vain pintana. Jokainen, joka vähänkin tuntee koko liikkeen Englannissa, tietää, että siellä on tuskin yhtä ainoata tätä asiaa käsittelevien lukemattomien teosten joukossa, tuskin yhtä ainoata seikkaperäisempää selontekoa tämän asian johdosta pidetyistä lukuisista kokouksista, jossa ei nimenomaan huomautettaisi, että on olemassa ylempi päämaali, joka on pääasiana, ja minä en voi käsittää, että joku voi perehtyä koko tähän kysymykseen saamatta kaikkialta vakaumusta siitä, että aineellisen pinnan alla kulkee moraalinen virta. Saada heidät (työmiehet) totutetuiksi ostamaan kaikki käteisellä rahalla, siis pakottaa heidät käyttämään ansionsa siihen, mikä välttämätöntä on ja välttämään velkautumista, auttaa heidät joka kerta kun he ostavat jotakin tekemään samalla aivan huomaamatta säästön, herättää heidät itsetietoisuuteen veljellisestä ja kunniallisesta yhteistyöstä, avata heille parempien elinehtojen toiveita — tästä on epäilemättä hyödyllisiä sekä taloudellisia että moraalisia seurauksia».

Erottamattomassa yhteydessä siveellisen elämän kanssa on kristillinen elämä, jonka vaatimuksiin ja jonka herättämiseen ja voimistamiseen suuri joukko pappeja erityisesti viittaa.

»Kristilliseen elämään kuuluu myöskin», sanoo esimerkiksi kirkkoherra BOTH (Wichte), »että yksityisen taloudelliset olot ovat järjestyksessä. Herra itse on opettanut meitä rukoilemaan meidän jokapäiväistä leipäämme. Useiden seurakunnan jäsenten huo-

lehtiminen siitä, miten he tulevat toimeen kautta elämän, heidän rahantarpeensa, on papille tuttuina valituksena. Tosin on hänen tällaisten mielten lohduttamisessa ensi sijassa käännettävä huomiota uskonnolliseen puoleen. Mutta jos hän on tilaisuudessa vähimmässäkin määrässä lieventämään maallista häntää, on se ei ainoastaan hänen oikeutenaan vaan myöskin hänen velvollisuutenaan. Kultaa ja hopeaahan ei useimmilla papeilla tosin ole, mutta sen, mitä heillä on, mahdollisuus ja halu pitää osuuskassan kautta koronkiskoja kaukana hädänalaisen ovelta, tarjota hänelle keinoja maanviljelys-elinkeinon mahdollisimman suotuisaan harjottamiseen, sen antavat he kernaasti. Että papit uskollisesti ja kaikissa tilaisuuksissa ovat valmiita auttamaan, on kauniina todistuksena tälle säädylle, ja tällainen toiminta antaa heille useinkin heidän seurakuntalaistensa sydämen. — — Kun näkee, miten eri kristillisiin uskontunnustuksiin kuuluvat hengelliset osuustoimintaliittojen vuosikouksissa ojentavat toisilleen kätensä, miten heillä on sama päämaali silmiensä edessä, miten he moleminpuolisesti tämän työn kautta kunnioittavat toisiaan, käy se surkuteltava kuilu, joka on syntynyt meidän kansamme keskuudessa aikaisempien uskonnollisten liikkeiden kautta, pienemmäksi sen kautta, että juuri hengelliset ottavat osaa osuustoimintaliikkeeseen».

Maanviljelijäin osuuskuntien kokouksessa Brandenburgissa kesällä v. 1901 piti pastori JÄGER esitelmän, jossa hän tahtoi selittää, miksi papit ottavat osaa osuustoimintaliikkeeseen. Syy tähän on aateperäinen, lausui hän, sillä mitään mieskohtaisia etuja ei lankea niiden pappien ja koulunopettajain osalle,

jotka omistautuvat tälle työlle. He tekevät sitä sen vuoksi, että osuuskunnat perustautuvat ensimmäiselle kristilliselle hyveelle, jota vaaditaan ihmisten suhteissa toisiinsa, lähimäisenrakkaudelle tai veljelliselle avunannolle. Juuri tästä syystä voi se liiketoiminta, jota osuuskunta harjottaa, niin hyvin käydä käsi kädessä kristillisyyden kanssa. Välttämättömyys avustaa huonommassa asemassa olevaa veljeä, useinkin vähempivaraisia ja enemmän tai vähemmän tiedottomia maanviljelijöitä, saa papin omistamaan aikaa ja voimia työlle osuuskunnan keskuudessa, esim. osuuskassan hoitajana tai osto-osuuskunnan tilinpitäjänä. Joukko kristillisiä määräyksiä kehottaa yhteiseen työhön, sellaisena kuin sitä juuri maanviljelijäin osuuskuntain keskuudessa tehdään. Jos papit osuuskuntain toiminnan kautta tahtovat tehdä yksityiset henkilöt taloudellisesti voimakkaiksi ja vapaiksi, tahtovat voimistaa koko seurakunnan yhteenkuulumistunnetta ja luottamusta, ja tehdä kaiken tämän kristillisen veljenrakkauden perustalla, niin eivätkö he silloin toimi kuin kristityt?

Eräs maanviljelijäin osuustoiminnan innokkaimpia tienraivaajia Saksassa, apotti MÜLLER Elsassissa, joka on jo lähes 10 vuotta toiminut sikäläisten maanviljelijäin osuuskuntaliiton johtajana, lausuu kirjassaan *Rettung des Elsässer Bauernstandes* samasta kysymyksestä seuraavaa:

»Jos me talonpoikaisyhdistyksissämme olemme voineet osottaa sitä nopeampia ja parempia tuloksia kansan yleisen hyvän parhaaksi sekä rauhallisemman ja tyynemmän yhteistyön hyväksi eri luokkien kesken, kuta enemmän me kaikki olemme asettuneet siinä kristilliselle pohjalle, niin on itsestään selvää, että

silloin myöskin ensi sijassa suurimman ja ensimmäisen ihmisystävän seuraajien, s. o. hengen miesten, tulee voimakkaasti ottaa osaa työhön meidän liitossamme».

»Kaikkialla, missä viime vuosina papit kaupungeissa tai maalla eivät ole tyytyneet pysymään sakkastissa, vaan olleet yleishyödyllisissä osuustoiminnallisissa kansanyhdistyksissä maailman valona ja maan suolana, elvyttäneet kristillistä yhteistuntoa, vetäneet yhtä köyttä ja kasvattaneet jäseniä jaloja, itsekkäisyydestä vapaita päämaaleja varten, siellä on myöskin tarpeellinen luottamus, moraalinen vaikutus sisältä ja ulkoapäin päässyt vallalle ja antanut mitä parhaita tuloksia. — — Vain yksi esimerkki. Muutamia päiviä sitten (1896) kokoontuivat 16 osuuskassan edustajat (alisessa Elsassissa). Useimmat näistä 200 edustajasta olivat pappien vaikutuksesta yhtyneet työhönsä. 20 pappia oli saapuvilla. Useimmat kassoista oli saatu aikaan pappien kautta. Papeille olemme me kiitollisuuden velassa siitä, että elämä on niin voimakas yhdistysten keskuudessa ja että pikkuväkeä on nykyisissä vaikeissa oloissa niin hyvin voitu suojella koronkiskureita ja veren-imijöitä vastaan».

Ja eräässä toisessa paikassa samaa kirjaa sanoo apotti Müller:

»Koska ihminen on muodostettu ruumiista ja sielusta, niin ulottuu toisen onni ja onnettomuus myöskin toiseen. Aineellisten hyvientöiden kautta pääsee usein kansan keskuudessa parhaiden sieluun, etenkin sellaisina aikoina, kun vielä vain on vastaanottoisena aineellisiin hyviintekoihin nähden. Tähän tulee lisäksi se seikka, että jonkunlainen taloudellinen hyvinvointi on kaikkina aikoina perusedellytyksenä

uskonnollissiveellisen elämän kehittymiselle. Ja vanha sananlasku sanookin: *paupertas meretrix*: köyhyyttä voidaan käyttää kaikkeen. — — — Kaikkia näitä yrityksiä, joissa papit eivät aja *omia, itsekkäitä, maailmallisia liike-etuja, vaan kansan yleistä aineellista ja siveellis-uskonnollista parasta*, eivät kirkko-isät koskaan ole pitäneet maailmallisina puuhina. Hengen mies, joka on tällä tavoin kokonaan omistautunut Jumalan ja lähimäisensä palvelemiselle, on vasta silloin oikein varsinaisella paikallaan».

»Kasvatusta osuustoimintaan maaseudulla», sanoo eräs toinen pappi, kirkkoherra ERVIN GROS Wiesbadenista, »tulee pappien ja koulunopettajain pitää omana tehtävänä. Häden huojentaminen, surujen lieventäminen, horjuvain kotien tukeminen on uskonto Jeesuksen Kristuksen elämässä».

Ylisuperintendentti LOHR Hessenissä kehottaa virkaveljiään työskentelemään maanviljelys-osuustoiminnan hyväksi seuraavin sanoin:

»Monta kertaa olen minä maininnut seuraavat sanat toisesta Mooseksen kirjasta: 'mutta he eivät kuulleet häntä sydämensä tuskan ja kovan työnsä vuoksi'. Nämä sanat velvottavat uskovan papin huojentamaan sitä taakkaa, joka on maanviljelijän hartioilla, ja ottamaan sen omakseen. Katsokaa, rakkaat virkaveljet, meidän Herramme Jeesus Kristus itse ei ole karkottanut pois ihmisiä, kun nämä tulivat hänen luokseen maailmallisine huolineen ja taakkoinen. Hän tuki heitä ja antoi heille apua, eikä saarnannut ainoastaan evankeliumia. Hän paransi sairaat ja ravitsi nälkäiset. Pitäkää aina mielessänne sanat, jotka meidän Herramme on lausunut: 'Te olette kaikki minun veljiäni'».

Eräs toinen protestanttinen pappi johtaa virkaveljiensä mieleen Lutheruksen sanat: »Mikään jumalanpalvelus ei ole suurempi kuin se rakkaus, joka auttaa ja palvelee».

Missä määrin saksalaisen kirkon hallitus hyväksyy nämä mielipiteet ja tämän työn, käy esille seuraavasta Preussin »ylikirkkoneuvoston» kiertokirjeestä evankeeliselle papistolle v. 1890: »Samalla emme tahdo olla huomauttamatta siitä, ettei evankeelisen hengellisen tule pysyä kylmänä tai välinpitämättömänä sellaisiin yleishyödyllisiin pyrintöihin nähden, joita meidän päivinämme liikkuu yleis-ihmiselisellä alalla. Työmiesten ja heidän perheittensä aineellisen hyvinvoinnin edistäminen on myöskin yhtenä edellytyksenä heidän uskonnollis-siveellisen elämänsä kohottamiselle. Kaikkialla tulee olla papiston tehtävänä pitää tarkoin silmällä olemassa olevia epäkohtia, koettaa poistaa ne, herättää kirkolliset paikallislaitokset ja varakkaat seurakuntalaiset tarmokkaaseen työhön heidän puolestaan ja antaa työlle oikean suunnan».

Samoin on laita myöskin Ranskassa. TOURNAY'n piispa lausui v. 1895 seuraavaa hiippakuntansa papistolle: »Se ei suinkaan riitä, että me opetamme kansaa, vaan täytyy meidän myöskin mikäli mahdollista tyydyttää sen hyvinvoinnin janon, sen parempien päivien toivon, joka täyttää kansan: meidän tulee teoilla osottaa, ettei kirkko suinkaan asetu tätä pyrintöä vastaan, vaan päinvastoin tahtoo edistää sitä ja puolustaa heikkojen asiaa . . .»

Ja samoin Tanskassa. »Surullinen kokemus osottaa», sanoo Tanskan ensimmäisen kauppaosuuskunnan perustaja, hiippakunnan rovasti SONNE, »että talou-

dellinen painostus vaikuttaa masentavasti ihmisen henkiseen elämään, että köyhyys tuo mukanaan kotiin ikävystymistä ja perheeseen riitaisuutta sekä että lapset tällaisessa kodissa saavat huonon kasvatuksen. Kun perheen-isä palaa kotia työstään, ei hän viihdy siellä, vaan turvautuu kapakkaan, jossa toinen hyvä tunne toisensa jälkeen hänessä sammuu. Kun näin ollen joka päivä näemme, että köyhyys, velkautuminen ja elatushuolet levittävät niin paljon siveellistä kurjuutta, on epäilemättä myöskin selvää, että huoltomalla toimeentulolla on suuri merkitys henkisen elämän kehittymiseen nähden. Kauppaosuuskuntain tarkoituksena on edistää kaikissa suhteissa varattomien luokkain parasta, niin että — lähinnä Jumalan apua — niistä itsestään riippuu kohota yhteiskunnassa masennetusta asemastaan».

Koska siveellis-kristillisen elämän kohottaminen on kirkon elinehtona, on luonnollista, että kirkon omat edut saavat papiston työskentelemään osuustoimintaliikkeen palveluksessa. Tähän tulee vielä lisäksi osuustoiminnan suuri merkitys luottamuksen ja yhteiselämän vahvistamiseen nähden papiston ja seurakuntien välillä. Eräs osuustoimintaliikkeeseen osallinen pappi, pastori BODE, joka itse on erään osuuskassan johtaja, on Pfarrerverein'in edessä Hannoverissa v. 1896 pitämässään esitelmässä viitannut tähän seikkaan:

»Juuri rajoituksen kautta pienelle alalle saavat meidän osuuskassamme kirkollisessa suhteessa erityisen merkityksen, aikana, jolloin hajottava vaikutus pääsee valtaan, kietovat ne uskontunnustukseltaan yhtenäisissä seuduissa uuden harrastusten yhteyden sieten niiden ympärille, jotka Jumalan ja lain kautta

kuuluvat yhteen. Niiden kautta syntyy valiojoukko parhaita aineksia, joiden hyväätekevää vaikutusta koko henkeen seurakunnassa ei voi pitää vähäarvoisena. Uskontunnustukseltaan sekalaisissa seuduissa saavutetaan taas osuuskunnan kautta alue, jolla uskonnolliset erimielisyydet vaikenivat ja jolla ne henkilöt tapaavat toisensa, jotka tietävät, että meillä kaikista mielipiteiden eroavaisuuksista huolimatta on kuitenkin yksi suuri yhteinen asia, joka yhdistää meidät rakkaudentyössä maailman huolettommaksi ja ihmisten paremmiksi tekemistä varten. Tämä rikkaan ja köyhän, ylhäisen ja alhaisen yhteenliittäminen, tämä yhtyminen käsityöläisten ja talonpoikain, pappien ja opettajain, virkamiesten ja yksityishenkilöiden, tilanomistajain ja torpparien kesken on tärkeänä kohtana yhteiskunnallisen rauhan eduksi, jota ei saa pitää liian vähäarvoisena, vaan joka lienee omiaan, jollei täyttämään, niin ainakin laatimaan sillan sen ammottavan kuilun poikki, joka nykyään joka päivä yhä enemmän jännitettynä erottaa toisistaan eri yhteiskuntaluokat. Tasa-arvoisuus velvollisuuksiin ja oikeuksiin nähden eri osuuskuntain jäsenten kesken tekee että osuustoiminnalla on esitettävä luonteenpiirre julkisessa elämässä, jota samassa määrässä on enää tavattavissa vain kirkon keskuudessa».

»Minä luulen osottaneeni teille», sanoo Bode taas esitelmänsä lopussa, »mikä määrätön arvo maaseudun osuuskunnilla on kansan siveelliselle toipumiselle, miten ne tuottavat onnea ja rauhaa maalle ja kansalle sekä vakuuttavat siinä määrin alkutyön elämän auringonpuolella olevan asunnon hankkimiseksi tulevalle sukupolvelle, että niitä voi pitää osana sisäisestä lähetyksestä». — — —

»Yhteiskunnan kansalaisena on myöskin papilla sydämellään kansamme taloudellinen tulevaisuus. Ja jos hän omistaa sen ajan, joka liikenee hänen virkatehtäviltään, tämän taloudellisesti ja eettisesti yhtä tärkeän liikkeen palvelukselle, on hän myöskin vi-rassaan aina tunteva siunauksen siitä. Kaikkina aikoina on se yhteiskunnallinen ja uskonnollinen vaikutus, joka lähtee pappiloista, ollut keskenään vuorovaikutuksessa. Sillä talonpoika on liiankin taipuvainen määrittelemään kirkon arvon mieskohtaisen suosiollisuutensa nojalla yksityistä pappia kohtaan».

»Rahakysymykset ovat talonpojalla lähellä sydäntä. Sen mukaan, joka tällä alalla omaa hänen luottamuksensa, on hänen muutoinkin tapana kernaasti mukautua. Myönnettäköön, että protestanttisten pappien piirissä tieteelliset opinnot ovat saavuttaneet paremman lieden kuin meidän katolilaisten virkaveljiemme joukossa. Joka tapauksessa on näillä viimeainituilla kuitenkin käytännöllisen sielunhoidon alalla kieltämätön etusija meidän rinnallamme. Kaikkina aikoina ovat he kiinnittäneet huomiota siihen seikkaan, että sielu asuu ruumiissa ja että sen, joka tahtoo vaikuttaa ihmisen henkiseen kehitykseen, ei myöskään tule pitää silmiänsä ummessa hänen aineellisiin tarpeisiinsa nähden. Se ei ole varmaan mikään sattuma, että nyt taaskin kaikissa katolilaisissa seuduissa kirkkoherrat ja kappalaiset ovat yhtyneet meidän liikkeeseemme, harjottaen osuuskuntien puheenjohtajina tai kirjanpitäjinä siunauksellista toimintaa. Kuinka usein eikö meidän papistollemme huomauteta, että se on kansan-elämän edessä voimattomana, seikka, joka liiankin selvästi johtaa mieleen voimakkaan kuvan Syyrakin kirjasta 30, 21. Hyvä,

Stata uskuja

Suolella

tässä on tilaisuus katoavan luottamuksen lujittamiseen, kadotetun takaisin voittamiseen!»

Samaan suuntaan kuin edellinen puhuu kirkkoherra SELL esitelmässä, jonka hän v. 1895 piti 28:nessä Kongressissa sisälähetystä varten Saksassa:

»Siihen vaikutukseen ja merkitykseen, mikä si-
veellisillä aineksilla meidän osuustoimintariennois-
samme on yleiseen ja erikoiseen sielunhoitoon, tar-
vinnan tässä vain viitaten koskettaa. Eikö myöskin
se ole huomattavana etuna, että hengelliset ja opet-
tajat hankkivat itselleen sitä enemmän luottamusta
seurakunnissaan, kuta tarmokkaammin he ottavat pi-
tääkseen huolta myöskin ruumiillisesta ja maailmal-
lisesta hädästä, ja tämä on kylläkin tärkeää aikana,
jolloin virka kannattaa miestä vähemmän kuin mies
virkaa».

»Tässä avautuu laaja kenttä innokkaalle sielun-
hoitotyölle», kirjoittaa muuan pappi huhtikuussa 1902
eräässä Saksan osuustoiminnallisista aikakauslehdistä.

»Moni pappi on vakuuttanut, että hänen vasta tätä
tietä on onnistunut päästä lähemmäksi kirkosta etäällä
olevia seurakuntajäseniään ja saada myöskin heidät
lähemmäksi jumalallisen sanan vaikutusvoimaa».

Eräs toinen protestanttinen pappi Pohjois-Sak-
sassa vastaa huomautukseen pappien osanottoa vas-
taan osuustoimintaliikkeeseen eräässä virkakertomuk-
sessa seuraavasti: »Ei ainoakaan papin, jolle asian-
haarat ja paikalliset olot tekevät sen vain suinkin
mahdolliseksi, tulisi laiminlyödä osuuskassan perus-
tamista ja siinä työskentelemistä. Se siunaus, minkä
hengellinen itse saa tällaisesta työstä, korvaa sata-
kertaisesti hänen siihen käyttämänsä ajan ja vaivan».

Tanskassa sanoo hiippakunnan provosti SONNE

eräässä esitelmässä, että hänen osuustoiminnan alalla tekemäänsä työtä vastaan on huomautettu, että papin tehtävänä on pitää huolta köyhäinhoidosta ja seurakuntansa köyhistä, vaan ei omistautua jollekin kauppaosuuskunnalle, »koska tämä on aineellisin kaikesta aineellisesta». Aluksi olikin Sonne — niin kertoo hän itse — vaikuttanut ainoastaan pappina, mutta hän huomasi pian, että jos mieli voittaa ihmisen sydämen, tulee myöskin harrastaa asioita, jotka tälle henkilölle ovat tärkeimpiä. Usein ja sydämestään käy sanominen: »me tahdomme valistaa teitä ja tehdä teistä parempia ihmisiä», mutta tätä kehotusta seuraavat vain harvat. Jos sitä vastoin sanoo: »Tulkaa, me tahdomme hankkia teille leipää», silloin tulee monta. Sonnen oma kokemus hänen papillisessa virassaan — sanoi hän — on todistanut tämän kokemuksen oikeaksi.

Mutta eivät ainoastaan yksityiset papit, vaan myöskin kirkon hallitus viittaa nimenomaan tähän *»kansan menestykselle ja kirkolle yhtä tärkeään toimintaan»*. Siinä selonteossa, jonka suurherttuallinen kirkkoneuvosto Weimarissa antoi Saksin suurherttuakunnan evankeelisen kirkon asemasta v. 1894—97 mainitaan m. m.: »On kieltämätön tosiseikka, että nämä osuuskassat ovat lisänneet papiston arvoa ja vaikutusta tässä hiippakunnassa, aikaansaaneet sydämellisen yhteiselämän papiston ja seurakuntien kesken ja laskeneet perustan kestäväälle papilliselle toiminnalle».

III.

Muutamia esimerkkejä siitä mitä papit ovat tehneet maanviljelijäin osuustoiminnan alalla.

Sen harrastuksen ja luottamuksen, jopa suorastaan rakkaudenkin osuustoimintaa kohtaan, jota papit, kuten ylempänä olevat lausunnot osottavat, sille useissa maissa omistavat, ovat he, kuten jo yllämainitusta on osittain käynyt selville, toteuttaneet myöskin teoissa. Ensimmäisenä tässä suhteessa on *Saksa*.

Papit, katolilaiset tai protestantit, ovat useissa Saksan valtioissa tienraivaajia osuustoimintaliikkeelle maanviljelijäin keskuudessa, he ovat tehneet sen tunnetuksi, vaikuttaneet aatteen juurruttamiseksi ja sadoissa tapauksissa ensimmäisinä kotiseudullaan tai jopa koko maassaan perustaneet osuuskunnan, tavallisesti osuuskassan. Edelleen ovat he toimineet ja toimivat yhä vieläkin useissa saksalaisissa maissa johtajina n. k. liitoissa, joihin paikalliset osuuskunnat Saksassa säännöllisesti yhtyvät, ja johtajina tai toimikunnan jäseninä sadoissa paikallisissa osuuskunnissa. Omituisena todistuksena tämän yhtymisen yleisyydestä mainitsee professori BLONDEL teoksessaan *Études sur les populations rurales de l'Allemagne*: »Muuan ylhäinen virkamies Preussissä, jonka kanssa minä puheilin osuuskassoista, tunnusti minulle, että se vihamie-

linen kanta, jolla hän on niihin nähden, riippuu siitä suunnattomasta vaikutuksesta, joka papistolla on niiden kautta maaseudulla». Että tämä on todellakin suuri, käy esille seuraavasta:

V. 1901 oli niistä 28 henkilöstä, jotka istuivat Neuwiedissä sijaitsevan, koko Saksan käsittävän pääliiton alaisten maakuntaliittojen johtokunnissa, yli puolet, tai 15, *pappeja* (muista oli 9 maanviljelijöitä ja 4 virkamiehiä). Itse pääliiton johtokunnassa, jossa on 30, sen alaisia maakuntaliittoja edustavaa jäsentä, oli 13 näistä *pappeja*.

Niinpä on eräs pappi, kirkkoherra BAYER, (yhdessä Tübingenin yliopiston maanviljelyksen professorin LEEMANN'in kanssa) järjestänyt maanviljelys-osuustoiminnan *Wyrthenbergissä*.

Saman työn on *Lothringenissa* suorittanut kirkkoherra BUCHHEIT, perustaen ei ainoastaan ensimmäiset osuuskunnat, vaan toimien sen ohessa myöskin tämän maakunnan osuuskuntain liiton johtajana.

Saman työn on *Thüringenissä* tehnyt pastori WUTTIG, 6:nella sivulla mainitun, Saksan Sisäisen lähetyksen keskusvaliokunnan julkaiseman, laajalle levinneen maanviljelys-osuustoimintaa käsittelevän lentokirjaisen tekijä. Tästä pastori Wuttigista kerrotaan, että hän v. 1877 tuli papiksi erääseen köyhimmistä ja samalla myöskin koronkiskojain kovimmin ahdistamista kunnista Thüringenissä ja päätti hän perustamalla osuuskassan koettaa taistella pahaa vastaan. Kaikista vaikeuksista ja pahoista ennustuksista huolimatta alkoi tämä pian tehdä siunausta tuottavaa työtä. Tällä menestyksellä oli suuri vaikutus laajalti lähiseutuihin, kun huomattiin, miten väestöä paikkakunnalla, jonka nimeen oltiin totuttu yhdistä-

mään käsitteet suurimmasta hädästä ja rappioutilasta, voitiin kohottaa itseapuun perustuvan rahalaitoksen avulla ja riistää se niin sanoaksemme kappale kappaleelta koronkiskojain käsistä. Pastori Wuttigista tuli sitten tienraivaaja liikkeelle osuuskassojen käytäntöön saattamiseksi Thüringenissä. Thüringenin maanviljelysosuuskuntain liiton johtajana työskentelee nykyään niinkään pappismies, kirkkoherra SELL. (Vert. sivu 7 ja 29).

Hessenissä muodosti samoin ensimmäisen osuuskassan v. 1879 eräs pappi, kirkkoherra HAUPT, huolimatta siitä, että lähiseudun papit ja virkamiehet ratkaisevasti asettuivat hanketta vastaan. Kaksikymmentä vuotta myöhemmin, v. 1899, oli Hessenissä kokonaista 325 osuuskuntaa ja niissä 31,000 jäsentä. Nämä osuuskunnat ovat kootut 22:een n. k. alaliittoon (maan hallinnollisen jaon mukaan), joista kukin käsittää noin 15 paikallista osuuskuntaa. Näiden alaliittojen johtajista oli vuonna 1899 yli puolet, tai 13, *pappeja*, loput koulunopettajia, tuomareita ja maanviljelijöitä. Näitä alaliittoja koossapitävän maakuntaliiton etunenässä työskentelee sihteerinä niinkään eräs pappismies, kirkkoherra MEYENSCHIEIN, maanviljelysosuustoiminnan alalla järjestävän kykynsä kautta maassaan laajalti tunnettu mies, erään parhaan, maanviljelysosuustoimintaa käsittelevän monografian tekijä (*Die ländlichen Genossenschaften im Regierungsbezirk Cassel*). Muutamia vuosia sitten luopui Meyenschein kokonaan papinvirastaan joksikin aikaa, vastaanottaakseen toimen liiton sihteerinä. Hän selitti tämän yhteydessä, ettei hän missään suhteessa katsonut astuvansa ulos hengellisen toimensa alueelta, vaan että pikemmin ainoana erotuksena hänen enti-

sen ja nykyisen toimensa välillä oli se, että seurakunta, johon hän tahtoi istuttaa kristillisen rakkauten henkeä, oli nyt käynyt suuremmaksi. Kirkkoherra Meyenschein on myöskin Hessenin osuustoimintaliikkeen äänenkannattajan *Raiffeisenbote*-lehden toimittaja. (Vert. sivu 7).

Niiden miesten joukosta, jotka ensimmäisinä ovat työskennelleet osuuskassojen perustamiseksi *Itä-Preussissä*, mainittakoon hiippakunnan rovasti A. SCHACHT, joka on monta vuotta toimittanut aikakauslehteä *West- und Ostpreussischer Bauer* ja myöskin toiminut osuuskuntaliiton johtajana maakunnassaan (Ermlandissa). Asian kehittymisestä täällä kertoi Schacht v. 1890 m. m.:

»Vuonna 1885 oli Rösselissä meidän ainoa ja ensimmäinen osuuskassamme, ja epäily näiden osuuskassojen elinvoimaan nähden oli silloin hyvin yleinen. Yleisesti kysyttiin, mistä nämä osuuskassat tulisivat saamaan rahaa. Sen jälkeen on tällaisia osuuskassoja kasvanut kuin sieniä sateen jälkeen ja ovat ne saavuttaneet korkean kukoistuksen, kehittyen tavattoman nopeasti. Nämä osuuskassat ovat kohentaneet tuntoa yleisen hyvän puolesta, seikka, jota ei tule pitää ala-arvoisena. Jos ne kaikki samalla iskulla pakotettaisiin lakkauttamaan toimintansa, käsitettäisiin parhaiden, mikä suuri merkitys niillä on ollut».

Samalla tavoin kuin Itä-Preussissä toimii papisto myöskin *Länsi-Preussissä*. Saksan Raiffeisen-osuuskuntain kokouksessa v. 1899 huomautettiin, että Länsi-Preussin maanviljelysosuuskuntain liitossa on
 $\frac{1}{3}$ kaikkien paikallisyhdistysten johtajista *pappeja*.

125 osuuskuntaa ja 15,000 jäsentä käsittävän liiton etunenässä *Ali-Elsassissa* on apotti MÜLLER,

tarmokas ja maanviljelijäin osuustoimintaa innokkaasti harrastava mies, tunnettu kautta koko Saksan teoksestaan *Rettung des Elsässer Bauernstandes*, jossa hän osottaa maanviljelijäin osuustoiminnan merkityksen koronkiskojain ahdistamalle talonpoikaistolle Elsassissa. (Vert. sivu 23).

Sivulla 30 mainitussa selonteossa *Saksin* suurherttuakunnan evankeelisen kirkon asemasta v. 1894—97 mainitsee suurherttuallinen kirkkoneuvosto tyytyväisyydellä, että noin 90 osuuskassaa työskentelee maassa ja että useimpia niistä johtavat papit.

Missään Saksan maassa ei maanviljelijäin osuustoiminta kuitenkaan liene papistolle suuremmassa kiihtollisuuden velassa kuin *Baijerissa*. Tämän maan suurenmoisen maanviljelysosuuskuntain liittoutumisen (Bayerisches Landesverband), joka (v. 1899) käsittää kokonaista 1,700 osuuskuntaa ja 112,000 jäsentä, väsymättömänä, etevänä johtajana on katolilainen pappi, kirkkoherra ja piirikoulutarkastaja KAISER. Kaiser on v:sta 1882 alkaen, jolloin hän tuli kirkkoherraksi, v:teen 1892 mennessä perustanut mieskohtaisesti noin 40 osuuskuntaa ja pitänyt lukuisissa maanviljelijäin kokouksissa Baijerissa herättäviä ja neuvovia esitelmiä osuustoiminnasta. Vuosikausia on hän julaissut vuosittain ilmestyvää *Raiffeisen-kalenteria* Baijeria varten, jota leviää tuhansittain Baijerin osuuskuntamiesten keskuudessa, jonka ohessa hän on kirjoittanut useita, osuustoimintakysymyksiä käsitteleviä lentokirjasia, joista etenkin yhtä, *Der praktische Raiffeisenmann*, oli v. 1898 levitetty 70,000 kappaletta saksankielisten osuusmiesten keskuudessa Saksassa, Itävallassa, Sweitsissä ja Amerikassa ja joka on käännetty ranskan, espanjan, unkarin, böhmin, kroatsian

ja serbian kielille. Kaiserin kirjoitukset käänsivät myöskin ylimpään piirien huomiota häneen, ja hän sai joukon suosiosotteita, m. m. kaikkein armollisimpia kirjoituksia kunink. kabineteilta Münchenissä ja Berliinissä. Baijerin maanviljelysseurain pääkomitea on niinkään antanut Kaiserille suuren hopeamitalinsa hänen ansioistaan maan maanviljelykseen nähden.

Suuri joukko pappeja Baijerissa on paikallisten osuuskuntain perustajina tehnyt Kaiserin rinnalla niemensä tunnetuiksi. Tila ei salli meidän mainita useampia kuin kolme. Kirkkoherra KRESS perusti v. 1881 ensimmäisen osuuskassan pohjoisessa osassa Oberfrankenia ja työskenteli kokonaisen mainitunlaisien osuuskuntien sarjan perustamiseksi samassa piirissä. Hän ei kuitenkaan tyytynyt pitämään huolta ainoastaan maaseutuväestön krediittitarpeista osuuskassojensa kautta. Seudun päätuotannon, kauran («Fichtelgebirgekaura») myyntitapa oli kokonaan järjestämättömänä, ja tämä seikka aiheutti hänet liittämään talonpojat yhteistä myyntiä varten. Hänen tällä alalla saavuttamansa kokemukset saivat hänet vakuutetuksi siitä, ettei suurempaa menestystä tällä alalla käynyt saavuttaminen muutoin kuin että hankittaisiin varastomakasiini tarpeellisine viljanpuhdistuskoneineen. Hänen onnistui v. 1895 liittää 200 pikkuviljelijää kahdesta kunnasta viljavarasto- ja viljanmyyntiosuuskunnaksi. Täten syntyi (Stambachissa) ensimmäinen viljanmyyntiosuuskunta Baijerissa, ollen esikuvana joukolle samanlaisia laitoksia ei ainoastaan Baijerissa, vaan kaikkialla Saksassa ¹⁾). Millainen menestys kirkko-

¹⁾ Katso tästä lähemmin Gebhardin: Maanviljelijäin yhteistoiminnasta ulkomailla, s. 344.

herra Kress'in yrityksellä oli, käy selville siitä, että rakennukset jo kahden vuoden työn jälkeen oli laajennettava kaksinkertaisiksi ja että osuuskunta jo ensimmäisenä toimintavuotenaan, kun kustannukset oli pois laskettu, voi maksaa jäsenilleen jopa toisen ja kolmannenkin luokan kaurasta 20—30 pfg. *enemmän* kuin kauppiaat siihen saakka olivat maksaneet *ensimmäisen luokan* kaurasta. Vielä tänäänkin on yhtä mittaa kehittyvä yritys Kress'in johdon alaisena. Viime vuonna perusti Kress myöskin höyrypuimakoneosuuskunnan. Kress, joka nykyään on »Kapitelskammerer» ja piirikoulutarkastaja, työskentelee myöskin maanviljelysosuuskuntain alaliiton johtajana Oberfrankenissa.

Kirkkoherra KLUG, joka nyttemmin on alaliiton johtajana Unterfrankenissa, perusti v. 1895 seurakunnassaan osuuskassan, jonka johto alkuvuosina kokeneen avun puutteessa oli yksinomaan hänen hartioillaan. Myöskin hän muodosti piirissään ensimmäisen viljanmyyntiosuuskunnan, joka alussa vain vuokrasi itselleen varastomakasiinin. Missä määrin yritys on onnistunut ja hyödyttänyt paikkakunnan pikkuviljelijöitä, käy esille seuraavasta erään viljakauppiaan lausunnosta: »Jos kirkkoherra Klug yhä edelleenkin sekottautuu asioihin, jotka eivät hänelle kuulu, lähettämme me Würzburgin piispalle lähetystön ja toimittamme hänet erotetuksi virastaan». Koska ohra on tärkeimpänä viljalajina Unterfrankenissa, suuntasi Klug työnsä mahdollisimman hyvän ohralajin saamiseksi järkipäisen jalostuksen kautta ja sai hän tässä työssä apua sekä neuvojen että tekojen muodossa maanviljelysopiston johtajalta, prof. KRAUS'ilta. Tällä tavoin onnistuikin Klugin perustaman viljan-

myyntiosuuskunnan saada erinomaista kylvöohraa, joka on saanut palkintoja näyttelyissä Berliinissä, Nürnbergissä ja Münchenissä sekä hankkinut itselleen tunnetun nimen koko Baijerissa. Sen jälkeen kun kirkkoherra Klug v. 1892 perusti viljanmyyntiosuuskuntansa, on *kaksitoista* samanlaista syntynyt samassa piirissä.

Kolmas Baijerilainen pappi, josta tila sallii meidän mainita KAISER'in rinnalla, on kirkkoherra W. MÜLLER, hänkin Unterfrankenissa. Kun Müller v. 1885 tuli kirkkoherraksi pieneen Frickenhausenin seurakuntaan, sai hän tietää, että seurakunnassa oli jotakin hänelle siihen saakka aivan tuntematonta, nimittäin autioita, asumattomia taloja, jotka omistajainsa hylkääminä olivat joutuneet valtiolle, tuottamatta sille edes mitään veroa. Vuosikausia olivat viranomaiset niitä tarjotelleet, mutta kukaan ei tahtonut ottaa niitä vastaan, vaikka ei vastaanottokirjoistakaan olisi tarvinnut maksaa mitään. Uusi kirkkoherra ryhtyi tutkimaan syitä tähän ilmiöön, saaden selville, ettei taloja voitu hoitaa lannan puutteessa. Hän käsitti heti, miten asia olisi autettavissa. Tässä oli tarjona työvainio paikkakunnalla siihen saakka tuntemattomien apulannoitusaineiden käyttämiselle ja osuuskunnan perustamiselle. Mutta kansaa ei käynyt taivuttaminen tähän, muutoin kuin että joku tienraivaaja maanviljelyksen alalla osotti sille, miten asia käy päinsä. Silloin päätti uusi kirkkoherra itse ottaa huostaansa yhden aution talon; hän sai erään, jonka pellot olivat kivien, orjantappuroiden sekä ohdakkeiden peitossa. Tällä tiluksella tahtoi hän näyttää seurakuntalaisilleen tulokset niin suurilla kirjaimilla, että jokainen talonpoika voisi ne lukea.

Ja Müller saavuttikin sellaiset tulokset, että hänelle 5 vuotta myöhemmin annettiin Baijerin Maanviljelysseuran kultamitali. Kaikki autiotilat seurakunnassa olivat Müllerin esimerkin vaikutuksesta saaneet viljelijöitä. Ja tämä oli käynyt mahdolliseksi siten, että hän mainittuna aikana perusti ensimmäisen osuuskunnan (kassa- ja osto-osuuskunnan) seurakunnassa, jonka kautta uudet maanviljelijät saivat krediittiä sekä huokeasta lannoitusaineita. Täten oli osuustoiminta-asia vähitellen tullut Müllerille sydämen asiaksi. Ei ainoastaan naapuripitäjien, vaan kaikkien muidenkin pitäjain koko piirissä täytyi kuulla ja seurata kirkkoherra Mülleria. Vähemmässä kuin kymmenen vuoden ajassa oli hän, enimmäkseen välittömästi, osaksi välillisesti, perustanut noin 50 osuuskuntaa. Ei näin ollen ihmekään, että häntä laajoissa piireissä, erotukseksi muista Müller-nimisistä papeista, kutsuttiin nimellä »Raiffeisen-Müller». Eräässä seurakuntatarkastuksessa lausui hiippakunnan piispa, että kirkkoherra Müller oli toimintansa kautta hankkinut itselleen suuret ansiot ei ainoastaan omaan seurakuntaansa, vaan koko hiippakuntaankin nähden.

Siirtyessämme Saksasta muihin maihin, huomaamme, että osuuskassat ovat laajalle levinneet maaseudulla etenkin Ranskassa, Belgiassa ja Italiassa. Kuten Saksassa, harrastaa papisto myöskin näissä maissa innokkaasti niiden perustamista ja kannattamista.

Osuuskassojen alkuunpanijana *Ranskassa* oli muuan fransiskaani-munkki, LUDOVIC DE BESSE. Hän työskenteli kauvan tuloksitta, kunnes hän lopulta voitti aatteensa puolelle myöhemmin osuustoiminnallisen kreditiin käytäntöön saattamisen alalla tunne-

tun ROSTAND'in Marseillesta, RAYNER'in y. m. Kun aatteen tienraivaajien kesken periaatteellisten erimiellisyksien vuoksi sittemmin kuitenkin syntyi riitaisuuksia, oli tästä seurauksena uuden osuustoiminnan edistämisseuran perustaminen, joka lyonilaisen asianajajan DURAND'in johtamana katsoi de Bessen menevän liian pitkälle vapaamielisyydessä ja asettautui ankaralle Raiffeisen-pohjalle. Myöskin Durand nojautuu työssään ennen kaikkea *maaseudun papistoon* ja on hänellä ollut siinä niin suurenmoinen menestys, että hän kuudessa vuodessa (1893—98) on saanut aikaan 680 osuuskassaa.

Myöskin *Belgiassa* on ensimmäinen henkilö, joka siellä on saattanut osuuskassat käytäntöön maanviljelijäin keskuudessa, ammatiltaan pappi. Tämä pappi, apotti MELLAERTS, perusti v. 1889 maan ensimmäisen maanviljelysosuuskassan 51 pikkuviljelijän kesken pienessä Rillaerin kunnassa. Osuuskassojen levittämiseksi on Mellaerts tehnyt innokkaasti työtä, m. m. sarjalla kirjoituksia flaamilaisen talonpoikaisliiton (»Boerenbond») julkaisemassa aikakauslehdessä *de Boer*, jotka kirjoitukset herättivät suurta huomiota ja paljon suosiota. V. 1898 oli jo toimessa 200 osuuskassaa. Flaamilainen talonpoikaisliitto, jonka perustajana ja sieluna apotti Mellaerts myöskin on, on muodostanut keskusrediittilaitoksen näitä paikallisia osuuskassoja varten.

Sitten kun osuuskassat *Italiassa* 1880-luvun alkupuolella olivat erään suuren tilanomistajan, toht. WOLLEMBORG'in alkuunpanosta tulleet tunnetuiksi ja levinneet, alkoi 1890-luvun alkupuolella myöskin maan papisto edistää niiden perustamista ja omistaa niille työtään. Tässä suhteessa mainittakoon en-

nen muita Parman kirkkoherran LUIGI CERUTTI'n väsymätön ja harras toiminta. »Olén onnellinen», kirjoittaa Cerutti, »kun kaitselmus on valinnut minut siksi työaseeksi, joka isänmaani onnettomien talonpoikain keskuudessa saattaa käytäntöön osuuskassat». V. 1892—98 perusti papisto kokonaista 800 maanviljelijäin osuuskassaa. Kuvaavana tälle harrastukselle kerrottakoon myöskin, että ANAGNIN piispa pappisriemujuhlansa muistoksi v. 1899 perusti maanviljelysosuuskassan. Eräs toinen ylhäinen kirkonmies, TARENTON arkkipiispa, on samoin perustanut osuuskassan.

Sweitsissä oli maanviljelijäin ensimmäisen osto-osuuskunnan alkuunpanijana muuan nuori pappi, kirkkoherra toht. SPINNER Dynhardissa lähellä Wintherthuria. Kuten Suomessa meidän päivinämme, tapahtuivat Sweitsissä talonpoikien yhteiset apulannoitusaine-, kylvövilja- y. m. ostot alussa maamiesseurain välityksellä. Mutta maamiesseurain vastuunalaisuudesta vapaa yhtyminen aikaansai kuitenkin sen, että useiden seurain yhteinen esiintyminen ostoja tehtäessä, joka seikka olisi ollut tärkeä huokeampain hintojen saavuttamista varten, oli mahdotonta. Kirkkoherra Spinner, joka myöskin taloudellisissa kysymyksissä asettui seurakuntalaistensa puolelle ja työskenteli mukana pitäjän maamiesseurassa, nautti kaikkien luottamusta ja otti toimekseen vastaanottaa luonaan tehtaiden asiamiehet ja tehdä näiden kanssa sopimuksia. Parempien ehtojen saavuttamista varten koetti hän kuitenkin aikaansaada yhtymisen, joka ulottuisi kotipitäjän rajojen ulkopuolelle. Yksinpä sekin kauas näkevä mies, josta sittemmin tuli itä-sweitsiläisten talonpoikaiskauppaosuuskuntain suuren liiton

perustaja, kieltäytyi antamasta hänelle apuaan. Mutta kaikesta tästä huolimatta onnistui Spinnerin aikaansaada yhtyminen 12:n yhdistyksen kesken Wintherthurin kanttoonissa; hän valittiin myöskin sen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi, mutta kieltäytyi toimesta, katsoen, ettei hänen tehtävänsä ulottuisi pitemmälle kuin liikkeen alullepanemiseen ja järjestämiseen ja että maanviljelijäin itsensä tuli johtaa sitä eteenpäin. Tästä yhtymisestä kehittyi pian lujarakenteinen laitos, joka sai osuuskunnan muodon ja asetti jäsenensä vastuunalaisuuteen. Se menestys, mikä tällä Sveitsin ensimmäisellä maanviljelijäin osto-osuuskunnalla oli, herätti suurta huomiota talonpoikien keskuudessa kaukana Wintherthurin kanttoonin rajojen ulkopuolellakin, kehottaen kaikkialla seuraamaan esimerkkiä. Kävi selville, on sanottu, että sveitsiläinen talonpoikaissäätty oli odottamattoman taipuvainen tämänlaatuisen osuustoimintaan. »Mutta», sanoo itä-sveitsiläisten talonpoikaiskauppaosuuskuntain liiton johtaja, »osuusmiesten tulee olla moraalisesti tervettä kansaa, sillä muutoin ei asia yhtään menesty».

Sveitsin kauppaosuuskuntaliikkeen, osuusmeijerien, siitosyhdistysten y. m. rinnalla on viime vuosina syntynyt voimakas liike osuuskassojen perustamiseksi maanviljelijäin keskuudessa. Tämän liikkeen ensimmäisenä asianajajana on eräs pappi, kirkkoherra TRABER Bichelseessä Thürgaun kanttoonissa. Traber vaikuttaa etupäässä esitelmämatkojen kautta.

Irlannissa on maanviljelijäin osuustoiminnan ensimmäisiä johtomiehiä eräs pappi. Ylempänä (siv. 8 ja 18) olemme maininneet muutamia tämän pastori FINLAY'n lausuntoja. On myöskin mainittu, että Finlay on jo lähes 10 vuotta toiminut irlantilaisen »Pel-

lervo»-seuran varapuheenjohtajana. Yhtenä ainoana todistuksena hänen käytännöllisestä työstään osuustoiminnan alalla mainittakoon sen ohessa, että hän oli tämän seuran kerran viikossa ilmestyvän aikakauslehden perustaja ja myöskin sen päätoimittaja. »Tarvittaisiin sivuja», sanoo tämä lehti elämäkertakirjoituksessaan Finlaysta, »kaiken sen luettelemiseksi, mistä osuustoimintaliike on Finlaylle kiitollisuuden velassa, sen ilomielisen, väsymättömän työn ja tulisen tarmon kuvaamiseksi, jota tämä Irlannin merkkimies on omistanut tälle liikkeelle kansansa kohottamista varten». Tällaisin sanoin puhuvat osuusmiehet Finlaysta. Se luottamus, jota hän itse puolestaan omistaa tälle liikkeelle, käy esille seuraavista sanoista, joilla hän lopettaa eräässä ranskalaisessa osuustoimintakalenterissa (v. 1897) julkaisemansa kirjoituksen osuustoiminnasta Irlannissa: »Osuustoiminnan menestystä Irlannissa on näiden viiden viime vuoden aikana katsottava suunnattomaksi, ja jos tämä liike kasvaa yhä edelleenkin samassa suhteessa, tulee se uudesta muodostamaan koko Irlannin kansan».

Tanskassa, kuten tunnettua, on osuustoimintaliike käynyt yhdeksi maanviljelyksen kanssa. Se suunnaton kehitys, minkä maanviljelys-elinkeino siellä on saavuttanut, on luettava yhdessä väestön sivistyksen ja tietojen kanssa, osuustoiminnan ansioksi. Tämä on suurenmoisella tavalla kehittynyt kaikilla aloilla — yksi näistä on kauppaosuusliike. Muutamat harvat numerot ovat omiaan valaisemaan asiaa. Tanskan kauppaosuuskuntain¹⁾ keskusliitolla on ensi-

¹⁾ Katso tästä lähemmin Pellervo-Seuran Vuosikirjaa 1899—1900, siv. 160.

mäisenä itunaan eräs v. 1872 samalla nimellä muodostettu yhdistys, jonka vaihto v. 1873 oli 78,000 kruunua. V. 1896 oli keskusliiton vaihto 4 milj. kruunua. Neljän vuoden kuluessa, s. o. v:teen 1900 mennessä oli tämä vaihto noussut kahta suuremmaksi, ollen *11 milj. kr.* ja antaen puhdasta voittoa 356,000 kr. Yli 600 kauppaosuuskuntaa kuului silloin keskusliittoon.

Missä on etsittävässä alku tähän suurenmoiseen osuustoimintaan pienen Tanskan talonpoikien keskuudessa? Alkuna siihen on erään maalaispappin työ ja rakkaus. Ensimmäisen kauppaosuuskunnan Tanskassa perusti nimittäin v. 1866 Thistedin pitäjän pappi, sittemmin hiippakunnan rovasti HANS CHRISTIAN SONNE. Työ, jonka hän oli ottanut suorittaakseen, ei ollut mieluisimpia, kertoo eräs hänen elämäkertansa kirjoittajista. Monella taholla katsottiin kauppaosuuskuntaa karsain silmin ja kauppiaiden puolelta nousi sitä vastaan oikea myrsky. Mutta lujasti luottaen sen asian oikeuteen, jonka puolesta hän taisteli, piti Sonne kiinni osuuskunnastaan, ja samalla kun hän hankki sille päivä päivältä yhä tukevamman jalansijan, samalla työskenteli hän kaikin voimin levittääkseen puheiden ja kirjoitusten kautta tietoja osuustoiminnasta ja poistaakseen ne ennakkoluulot, joita niin monella oli olemassa sen tarkoitusperään nähden. Missä hyvänsä kauppaosuuskunta muodostettiin, siellä kulki Sonnen pieni kirjanen »Työmiesyhdistyksistä» kädestä käteen, ollen aina johtolankana, jota käytettiin yhdistystä perustettaessa, ja jos tuli esille jotakin, josta tarvittiin tietoja, oltiin aina varmoja siitä, että Sonnelta niitä saadaan. Lukuisissa maassa pidetyissä kokouksissa esiintyi hän ja kaikkialla olivat hänen

lämpimät, kaunopuheiset esitelmänsä omiaan vahvistamaan luottamusta siihen asiaan, johon hän virkansa ohessa oli kääntänyt järkkymättömän harrastuksensa, lujasti luottaen sen totuuteen ja ihmisystävälliseen tehtävään.

Sonne kertoo itse, miten hän tuli osuneeksi tälle työalalle. Sunnuntai-illoin koetti hän koota kansaa, joka vain harvoin tai ei koskaan käynyt kirkossa, olipa siihen sitten syynä ajan tai halun puute tai huonot vaatteet. Näitä kokouksia pidettiin eräässä makasiinissa, ja kuulijat asettuivat ehdottomasti kahteen riviin, joiden välillä Sonne sitten kulki edes takaisin, puhuen innokkaasti. Tarkoituksena oli herättää elämää kansalliseen ja kirkolliseen suuntaan ja ilokseen näkikin Sonne vähäväkisten vähitellen yhtyvän häneen. Eräässä tällaisessa kokouksessa punoutui keskustelu, jonka aikana muuan osanottajista lausui rohkeasti: »Niin, hyvähän se kylläkin on, että pastori tahtoo ottaa meidät huostaansa ja auttaa meidät Jumalan valtakuntaan, mutta eikö pastori voisi myöskin auttaa meitä saamaan täällä maan päällä meidän leipämme?» Sonne huomasi, että näissä sanoissa oli järkeä ja että tulee kiinnittää huomiota ruumiillisiin tarpeisiin, jos mieli edistää henkistä elämää. Hänellä olikin heti keino tähän selvillä. Eräällä matkalla muutamia vuosia sitten oli hän tavannut erään englantilaisen, joka oli kertonut hänelle osuustoiminnan synnystä Englannissa, noista 28 köyhästä kankurista Rochdalessa (»Rochdale-raivaajat»), jotka vähäisillä viikkosäästöillä kokosivat 700 mkn pääoman. Nämä miehet vuokrasivat itselleen sittemmin (v. 1844) pienen puodin, ostivat säkillisen jauhoja, jonkun verran voita ja perunoita, jotka varat kaksi

kertaa viikossa myytiin vähittäin jäsenille. Katupojat tekivät pilaa kankurien yrityksestä, mutta tästä pienestä hankkeesta koitui vähitellen todellinen maailmantapahtuma ¹⁾). Kertomus tämän maailmankuulun englantilaisen kauppaosuuskuntaliikkeen vähäisestä alusta oli tehnyt syvän vaikutuksen Sonneen, joka nyt päätti koettaa koota Thistedin työmieheväestön kauppaosuuskunnaksi. Lyhyessä ajassa onnistuikin hänen liittää 83 miestä tämän ajatuksen ympärille. »Minä katsoin», kertoo hän, »että minun itseni tuli olla yhdistyksen ulkopuolella; mutta minulle kävi pian selville, että jos yhdistyksestä mieli jotakin tulla, tuli minun ottaa johto käsiini. Jäsenluku kasvoi ja lukuisia säätyhenkilöitäkin liittyi yhdistykseen asiansa harrastuksesta. Vaikka olinkin lukenut siitä vastarinnasta, johon Englannin kauppiaat olivat nousseet osuusyrityksiä vastaan, toivoin minä kuitenkin, että ne seikkaperäiset tiedot, joita olin yrityksestä julkisesti antanut, riistäisivät aseet vastarinnan kädestä; mutta myrsky puhkesi riehumaan, kun meidän puotimme avattiin. Niin kauvan kun toimitaan paperilla, tyydytään sanomalehtikirjoituksiin tai määrätään palkintoja parhaista kilpakirjoituksista, on asia kaikkien silmissä erinomainen. Mutta kun siihen käydään toden teolla käsiksi, on heti edessä vastustajia, jotka taistelevat kai-

¹⁾ Tällä Rochdale-yhdistyksellä oli vuonna

	1844	1899
Jäseniä	28	12,700
Liikevaihtoa	17,800 Smk	7,248,000 Smk
Omaa pääomaa	700 »	8,000,000 »

kenlaatuksilla aseilla, ja tuskallisinta on, että useat arvostelevat ja tuomitsevat tuntematta rahtuakaan asiaa. — — — Muutamat työmiehet olivat pakotetut eroamaan, toiset pitivät eroamista varmimpana keinona rettelöiden välttämiseksi, tarkoituksena oli häätää työmiehet pois. Mutta taistelu herätti huomiota ja innostusta asiaan nähden. Jokaisen sijalle, joka erosi, ilmoittautui kolme uutta». Mitä tästä Tanskan ensimmäisestä kauppaosuuskunnasta on tullut, käy selville siitä seikasta, että sen jäsenluku kaksikymmentäviisivuotisen toiminnan jälkeen v. 1891 oli lähes 1,000, liikevaihto 129,000 kr. ja puhdas voitto 15,000 kr., josta jako-osuuksina suoritettiin $11\frac{1}{2}\%$ jäsenmaksuista. Yhdistyksellä oli silloin jo vararahasto, oma, velaton talo, höyryleipomo, lukutupa, jossa oli 1,400 nidoksen kirjakokoelma, oma sairauskassa ja oma kannatusrahasto, ja sen ohessa oli yhdistys hankkinut itselleen suurehkon peltomaan, joka oli jaettu pieniin osiin vuokrattavaksi jäsenille pieniä puutarhoja varten. Koko toiminta-aikanaan on yhdistys koettanut lähentää jäseniään toisiinsa ja tasottaa aukkoa eri yhteiskuntaluokkien kesken toimeenpanemalla seurustelukokouksia, joiden ohjelmaan on kuulunut esitelmiä, soittoa, laulua ja muuta sellaista. Kaiken tämän ohessa on yhdistyksellä myöskin ollut aikaa ja varoja sen ulkopuolellakin olevien yleishyödyllisten yritysten kannattamiseen; esim. on käteisellä rahalla edistetty diakonissa-toimintaa ja lastenkodin perustamista paikkakunnalla, jaettu leipää ankarina ja työttöminä talvina y. m.

Edellisessä on tehty lyhyesti selkoa osuustoiminnan tarkotuksesta ja ominaisuuksista, muutamista arvosteluista ja lausunnoista, joita papit eri maissa omien kokemustensa nojalla ovat siitä voineet antaa, sekä muutamien pappien toiminnasta tällä ihmisrakkauden ja yhteiskunnallisen rauhan työvainiolla.

Tässä on vain ohi mennessä mainittu siitä vastarinnasta, jota vastaan näillä työmiehillä on ollut taisteltava, siitä kamppailusta, joka heillä on ollut suoritettava. Luonnollista on, että tämä vastarinta on alastomimpana ja häikäilemättömimpänä ilmennyt niiltä tahoilta, joiden mieskohtaisiin harrastuksiin ja etuihin osuustoiminnan kautta on kosketettu, nimitäin osakeyhtiöiden, kauppiaiden ja etenkin pienten välikauppiaiden puolelta.

Mutta vastarinta ei tule yksin tältä taholta, se ilmenee sen ohessa kahdelta mahtavalta taholta. Toisena näistä on yksinkertainen pikkuväki, jonka parasta ja etuja työ itse asiassa tarkoittaa — se ilmenee välinpitämättömyytenä, tylsyytenä, ivana, pilantekona, epäluottamuksena; ennen kaikkea epäluottamuksena. Toisena taas ovat viisaat henkilöt, jotka pitävät osuustoimintaa päivänkorentona, intoilijain helmalapsena, joka kohta on tekevä tilaa jollekin uudelle ja jonka puolesta ei maksa vaivaa kohottaa sormiaanakaan tai omistaa sille jotakin huomiota.

Mikä on näin ollen se voima, joka on saanut kaikki nämä papit, sekä katolilaiset että protestanttiset, sekä saksalaiset että ranskalaiset ja englantilaiset, sekä italialaiset että tanskalaiset, yhtymään tähän liikkeeseen?

Mikä on saanut heidät palkkaa ja kiitosta ajattelemta, tietäen kohtaavansa vastarintaa ja epä-

luuloisuutta, työskentelemään tämän asian puolesta? Me olemme nähneet, että tuo voima on ollut isänmaanrakkauden ja ihmisrakkauden käsky. Vain rakkauden käsky on saanut kaikki nämät hengenmiehet työskentelemään seurakuntalaistensa hyväksi, jotka tietämättömyyden, eripuraisuuden ja tylsyyden vuoksi kärsivät taloudellista hätää ja henkistä villiytymistä. Syynä siihen, miksi he ovat valinneet juuri tämän muodon, osuustoiminnan, ihmisrakkauden harjoittamista varten seurakuntalaistensa keskuudessa, on ollut se seikka, että he ovat tulleet vakuutetuiksi siitä, että ylemmän henkisen ja siveellisen elämän on vaikea kummuta esille siellä, missä ihmisen täytyy taistella ainaista puutetta vastaan, sekä myöskin siitä, ettei mikään muu keino ihmisen taloudellisen aseman kohentamiseksi ole samalla niin suuressa määrin siveellisesti jalostavaa kuin tämä, jos sitä johdetaan oikeaan suuntaan.

He tahtovat, nämä papit, luoda taloudellisesti ja siveellisesti parempia perheitä, *onnellisempia koteja* seurakuntainsa keskuudessa. He tietävät, että missä kodit, perheet tulevat paremmiksi, siellä käy myöskin kansa kokonaisuudessaan voimakkaammaksi. Ja moni heistä on huomannut, että missä seurakuntalaiset ovat nähneet opettajainsa todellakin harrastavan heidän asiaansa ja koettavan puolestaan edistää heidän taloudellista kohentumistaan, siellä on *luottamus ja rakkaus hänen henkilöään kohtaan* kasvanut ja siellä on myöskin *se kirkko, jota hän edustaa, voittanut entistä enemmän rakkautta sekä luottamusta.*

Pellervo,

Suomen maalaisväestön osuustoiminnan edistämisseura.

(Perustettu v. 1899.)

Seuran *tarkotusperänä* on maalaisväestön, etenkin vähempivaraisen, taloudellisen vaurastumisen edistäminen yhteistyön kautta. Tässä tarkoituksessa Seura tahtoo saattaa taloudellisen yhteistoiminnan aatteen tunnetuksi maassamme, edistää maamiesseurain ja maataloudellisten osuuskuntain, kuten ostojen, myyntiosuuskuntain, osuusmeijerien ja osuuskassojen, koneosuuskuntain, sonniyhdistysten y. m. perustamista, saattaa nämä yhteyteen keskenään ja liikemaailman kanssa sekä muutoinkin valvoa yhteis- ja osuustoimintaliikkeen etuja.

Tämän tarkoituksensa *toteuttamiseksi* käyttää Seura seuraavia keinoja:

1) *toimistoa*, jonka tehtävänä on ylläpitää yhdysidettä paikallisten yritysten kesken, vastata kysymyksiin, antaa neuvoja ja tietoja, koota tilastoa j. n. e.;

2) *välityслиikettä*, jonka tehtävänä on edistää taloudelliseen yhteistoimintaan liittyneiden maanvil-

jelijäin toimeentuloa välittämällä heille tavarain ostoa ja myyntiä hyvin järjestetyn kaupan muodossa ja sen tuottamine etuineen;

3) matkustavia *neuvoja*, joiden tehtävänä on esitelmäin ja neuvojen kautta edistää maamiesseurain ja osuuskuntain syntymistä sekä antaa apuaan niiden järjestämisessä;

4) *aikakauslehteä*, joka samalla on sekä maanviljelijäin osuustoimintaliikkeen äänenkannattajana että ammattilehtenä ennen kaikkea maan pienemmille maanviljelijöille;

5) *lentokirjasia, käsikirjoja, mallisääntöjä*;

6) *esitelmäkurseja*, n. k. Pellervon päiviä, niitä henkilöitä varten, jotka toimivat aatteen hyväksi tai ovat osallisina sen käytännöllisessä sovelluttamisessa maaseudulla.

